

Unitárius Élet

69. évfolyam, 1. szám, 2015. január–február. Megjelenik kéthavonta.

Fotó: Kriza János

Utak...

Az új évben az ember a számvetés mellett a változás óhaját és lehetőségét is kifejezésre juttatja. Ilyenkor születnek a fogadalmak, mi az, amit másképpen szeretnénk a jövőben, mi az, amit nem óhajtunk tovább vinni eddigi utunkon, vagy akár mindent magunk mögött hagyva, teljesen új útra kívánunk lépni, ahol úgy véljük, hogy könnyebbek lesznek a terheink.

Jézus tanításában a keskeny és a széles útról beszél. Az út, az útonjárás az ember erkölcsi magatartásának szimbóluma. Jézus-követőként a számvetés pillanatában elgondolkodunk: mi vajon melyik úton jártunk? A változás lehetőségét mérlegelve, azt kérdezzük: Isten felé, Istenhez ve-

zető utat keresünk, vagy csak önnön érdekeinket nézzük, hogy nekünk könnyebb legyen?

A tettek számítanak, nem a szavak. Kereszténynek lenni nem azt jelenti, hogy az ember úgy gondolkodik vagy beszél mint Jézus, hanem, hogy hozzá hasonló módon cselekszik. A keskeny út „szűkösségből” fakadóan, kevésbé feltűnő és nyilvánvaló, ezért az ember nem mindig veszi észre. Kereséséhez és felfedezéséhez néha az egyéni törekvéseket háttérbe szorító elkötelezettség és bátorság szükségeltetik.

Az élet keskeny útjára térni a tanítványság tettekben való kifejezését jelenti, hiszen ez az egyetlen út, amely, ha nem is nagyon komfortos, de oda visz, ahol az Élet méltó erre a névre.

Kriza János

Ajánló a tartalomból:

- *Hétköznapi evangélium*
- *A dunapataji unitárius egyházközség megalakulása*
- *125 éves a Nagy Ignác utcai templom*
- *Fény a Bibliában (II. rész)*
- *Farkas Wellmann Éva versei*
- *Egyházközségeink életéből*
- *A nők szerepe egyházunban*

Újévi beszéd

„Mielőtt pedig eljött a hit, a törvény őrzött bennünket, egybezárva az eljövendő hit kinyilatkoztatásáig. Tehát a törvény nevelőnk volt Krisztusig, hogy hit által igazuljunk meg. De miután eljött a hit, többé nem vagyunk a nevelőnek alávetve. Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Akik Krisztusban keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek magatokra. Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban. Ha pedig Krisztuséi vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok, és ígéret szerint örökösök.” (Gal 3, 23–29)

Újév napján ünnepet ülni azt jelenti, hogy az ember megerősödött bizalommal tekint a megújulásra.

Az újév a naptári esztendő legelső ünnepe. Ekkor történik Jézus bemutatása és körülmetélése a templomban. Újév, római katolikus testvéreinknél Mária, Isten anyja ünnepét is jelenti.

De az ünnep pogány eredete és ünneplésének módozatai is megfigyelhetők a mai napig és tapasztalhatóak a mi közvetlen környezetünkben is.

Azt is mondhatnánk egy kortárs teológussal, hogy mi a kezdet emberei vagyunk, kezdők, akiket erre maga Isten tett alkalmassá. Mi ettől függetlenül sokszor visszariadunk kezdőségünktől. Mert türelmetlenek vagyunk, mint az a kisgyerek, aki utazása legelején arról kérdez: mikor érünk már oda? Nálunk felnőtt keresztényeknél ez a kérdés valahogy így hangzik: Mikor látszik meg már végre rajtunk, hogy Jézus emberei vagyunk?

Pál apostol olyan programbeszéddel indít útnak bennünket az év első napján, ami biztató és reményt adó kezdetet sejt. Arról beszél, hogy semmi félnivalónk nincs a fejleményektől, bátran ugorhatunk, mivel az Isten keze tart minket.

Az idézett bibliai versekben két fő erő feszül egymásnak: a törvény, mint tanítómester, és a Jézusban való hit, mint szabadság a keresztény nagykorúságban.

- A szabadulás szabadságot ajándékoz az embernek, hogy szabad legyen Jézussal együtt élni, gondolkodni és cselekedni.

- Jézust magunkra öltetni, felöltetni, mint egy ruhadarabot felvenni, nem jelent jelmezt, maszkot, ami mögé elbújhatok, ami engem átvarázsol, elmaszkíroz.

Őt felöltetni azt jelenti, hogy követem tanításait, együtt örülök vele, ugyanakkor együtt szenvedek vele.

Mi az ember? Egy biológus szerint, ha a puszta tényeket vizsgáljuk, az ember kb. annyi foszfort tartalmaz, ami 6000 gyufaszálra elegendő, annyi zsírt, amely 50 kisebb gyertyára és annyi meszet, amely a tyúkpatja kimeszeléséhez elegendő. Annyi vasat, amennyiből 3 db 10 cm-es szeget lehet gyártani, 20 evőkanál étkezési só, annyi glicerint, amely 15 kg robbanóanyag előállításához szükséges, 10 dkg cukorot, egy csipetnyi rézet, 14 kg csontot, 1 kg bőrt, 50 l vizet és még néhány apróságot.

Mi a keresztény ember?

Elméletileg tudjuk, különösen a templomba járók, sok mindent tudnak róla azok is, akik nem élnek hitben. De ki él igazán és hitelesen? Mitől függ, hogy az elmélet gyakorlattá, életformává válik?

Pedig hányszor elhatároztuk, hányszor nekilátunk... De örök kezdők vagyunk. Örök újrakezdők.

Mint a nyelvtanfolyamoknál: vannak kezdők, középhaladók, haladók és örökös újrakezdők...

Új év – új kezdet. Tiszta lap, üres naptár. Fogadalmak, ígérek, félelmek, aggodalmak, és bizonytalanságok tartoznak hozzá. De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk.

Mindnyájan Isten fiai/lányai vagyunk. Azaz Istengyermekek vagyunk, azaz van mennyei édesapám. Akinek én a szeme fénye vagyok, aki gondot visel rám. Ez a napi megerősödés kell az embernek, hogy tudja, hogy hova és milyen szálakkal kapcsolódik. Ezt hajlamosak vagyunk elfeledni, kihagyni a számításból.

Nem vagyok több, mint a másik ember, akármennyire is szeretném azt bizonyítva látni. Kisgyerekként testvéreinkhez hasonlítjuk magunkat, és ez a versengés egész felnőtt életünkben megmaradhat, azzal kiegészülve, hogy immár több 100 ismerőssel szemben kell felvenni a kesztyűt. Szeretnénk elhinni és másokkal elhíttetni, ahogyan mi látunk az a helyes út. Van más utak is, ami számunkra nem annyira fontos. Amit mi teszünk az a legfontosabb. Az ember eredendően egocentrikus, és csak a napi szoros jézusi kapcsolat képes minket krisztocentrikussá tenni. Ameddig én magam vagyok a középpontban addig a Jézus követése mindig állandó frusztrációkhoz fog vezetni.

Amíg a Jézuséi vagyunk addig egyek vagyunk, ami azt jelenti, hogy közösséget alkotunk. Ez egyszerre megtartó háló és a közös áldozatvállalás helyszíne. Munkámat mindig a közösségben kell elvégeznem, ahol egymástól különböző egyedeknek kell egységet alkotni. Sokszor nehéz feladat. Érezzük a saját bőrünkön a súrlódásokat, fájdalmakat, amivel mindez együtt jár. Ettől függetlenül e helyzet nem reménytelen. Van esély és lehetőség a sérelmek megbocsátására.

Munkahelyeken az év vége felé közeledve évér-tékelőket tartanak. Mit valósítottak meg az eddigi tervekből, Mit lehetne változtatni, jobbítani? Mi is ezt tettük december 19-én. Ez motiválólág tud hatni a következő évvel kapcsolatos tervek kialakításánál. Mi is készíthetünk az óévre vonatkozólag egy listát, nem kell, de szabad, amennyiben összeírjuk a 2014-ben velünk történeteket. Áldásokat és nehézségeket, ahol Isten megérintett, megsegített, megőrzött, megajándékozott. Mennyi mindenért adhatunk hálát! Próbáljuk csak meg. Eredményesebb lehet életünk!

Segítsen bennünket a most hallott isteni ige úgy állni az újévben, hogy ilyen hatalmas ígéret örökösei vagyunk. El nem évülő, meg nem romlandó ajándék ez számunkra. Olyan ez, mint amikor egy zarándok, útnak indul, igyekszik minimalizálni a csomagját, hogy ne kelljen túl sok felesleges dolgot cipelnie a hosszú úton. Induljunk neki a hosszú útnak mi is üres hátzissákkal, de nyitott szívvel, nyitott kézzel, hogy Jézus követökként meglássunk a mellénk szegődőkben a velünk vándorló, a mellénk szegődő emmausi Jézust. Ámen.

Kászoni-Kövendi József

Az el nem rejtett világosság

„Ti vagytok a világ világossága” (Mt 5,14)

A példabeszéd központi mondanivalója egyértelműen a felvett és megismételt szentlecke, de gondolatárában még sok tényezővel kell megismerkednünk, hogy sokoldalú legyen a példabeszéd.

Azt mondja Jézus tanítványainak, hogy ők a világ világossága.

Ez egyben dicséret és büszkeség forrása is lehet rájuk nézve, viszont felelősséget is tartogat. A világosság fogalmához azonnal társítja egy hegyen felépített város látványát, valamint azt, amit feltételez egy szem előtt levő települést. Ezt követően kijelenti, hogy a gyertya, szövétnek fényforrásként jelenik meg a házban. Amikor valaki meggyújtja, akkor akarva, nem akarva, más is „látóvá” válik.

A félreérthetetlen cselekedetet követően azonnal rátér az erkölcsi magatartás és hit világára. Kijelenti, hogy tanítványai jótette úgy kell világítson mások szeme előtt, mint a meggyújtott gyertya fénye. Míg ezért hálásak lehetnek a helyiségben levők, addig a jöttét látván Isten iránti hála és dicséret kell ébredjen a szemlélőkben.

Amikor közelebbről megvizsgáltam a példabeszédet, négy fontos területen helyezhetem el ráhangolt gondolataimat. Hamarosan ráébredtem, hogy részleges az elmélkedés, ha ezt az álláspontot követem, hiszen vitathatatlanul van még jellemvonás, melyet tárgyalnom kell a többiek mellett.

Ti vagytok a világ világossága – mondja Jézus. Ez természetesen a tanítványaira vonatkozik első sorban, de büszke boldogsággal értelmezzük magunkra is, amennyiben a Mester ilyent feltételez rólunk. Megoldást eredményez, ha bibliai helyekkel világítom meg a világosság fogalmát. Feleletet kapunk arra, hogy miként jött létre a bennünket körülvevő világosság és kiderül, hogy mekkora a bennünk levő sötét-

ség. Én ebben az esetben egy sajátságos gondolattal ébresztgetem a világosság utáni szunnyadó vágyakozásunkat: „A sötétség elrejtja a félelmek, a hazugságok és a fájdalmak valódi méreteit (...). Az igazság az, hogy ezek sokkal inkább árnyképek, mint valóság, ezért tűnnek nagyobbak a sötétben. Amikor a világosság beragyogja azokat a helyeket, ahol ezek benned rejtőznek, akkor meglátod őket a maguk valójában.” (William Paul Young)

Nem szeretjük a sötétséget, ennek ellenére mégis pozitív értelmezést is kaphat, amennyiben valakinek leplezni valója van. Sőt lelkünk tükrét, az arcunkat is jól takarja a sötétség, ha „rejtegetni”, vagy titkolni valónk van. Ez utóbbiban csak arra gondolok, hogy nem akarjuk mások tudomására hozni, hogy mennyi félelem és fájdalom gyötör minket. Ennek viszont rossz hatása is van, mert emberi gyengeségünkől fakadóan „szívesen” felnagyítjuk bajainkat, s így a sejlő árnyékról is azt feltételezzük, hogy hozzátartozik a valósághoz. Ezért biztat Jézus, hogy engedjük szétáradni körülöttünk és bennünk a világosságot. Legyen ez által nyilvánvaló minden bennünk levő keserűség. Váljon láthatóvá, mint a hegyen épített város. Talán a maguk valóságában látott és láttatott sötétség-gondok nem is olyan nagyok és elviselhetetlenek, mint azt gondoltuk a sötétségben.

A hegyen épült várost nem lehet elrejtteni. Azonnal két különböző, de összefonódásában azonos gondolatokat ébresztő figyelmeztetést közöl Jézus. Az első a hegyre, a másik a hegyen épült város elrejtésének lehetetlenségére utal. Megjelent könyvem, Ébredések a Zsidó-hegy árnyékában címmel, történetírási munka, de kétségtelenül hatással volt rám Nyírő József gondolata: „Maga a nap is nehezen hágja meg ezeket a havasokat. Legyengül, mire a tetejükre ér. A fénye is elváltozik. Furcsa, titkos, homályos és álomhozó. Nem való minden bolondnak ez a világ. Itt kell születnie az embernek, hogy kibírja. Megezik, hogy az idegen mászik, csak mászik felfelé a hegy oldalán s egyszerre csak hanyatt esik, mint a halott. (...) Csak ezek az izmos, törpe, faölelő hecboc-emberek bírják itt az életet, kiknek az egészségtől olyan barnapiros a képe, hogy még a nyújtópádon se halványodik el.”

Ma már egyre világosabbá válik, hogy „halvány” fény mellett is megtartottuk a Székelyföldön öna-

zonosságunkat, s bármerre is visz a szolgálat ennek tudatában vállaljuk származásunkat, hitünket, a belénk született világosságot. Belénk ivódott a tudat, hogy tagadhatatlanul részévé váltunk az el nem rejtethető városnak, a világosságra kíváncsozó tudásnak és ismeretnek. A költő szavaival: „Az a gyáva,/ Ki, amit érez, elrejtí magába, / És ami benne gyöngye, emberi, / A másíknak föltárni nem meri.” (Heltai Jenő)

Az aztán már egy teljesen más kérdés, melyet nem az emberi szándék rejteget. „Ne keress olyasmit, amit Isten elrejtett a szemed elől. Az ember mindent megtud idejében, és senki sem hal meg korábban egy perccel, avagy későbben egy perccel, mint ahogy az ideje szól. Eredj haza, végezd a dolgodat, s igyekezz tiszta lenni és becsületes, mert azoknak könnyebb a halál.” (Wass Albert) Elmondhatjuk, tehát, hogy egyikünknek sincs rejtegetni valója, aki a világosság fiaként kel és fekszik. Aki életvitelében tiszta, cselekedeteiben nincs rejtegetni valója, az annak megfelelően, az emberek szem láttára cselekszik. Ennek ellentétére is – sajnos – bőven van példa, amikor időnként tapasztaljuk, hogy embertársaink csak a hátból támadást vállalják, csak a tisztességtelen eszközök használatára „szakosodtak”.

S ha világot gyűjtanáknak, nem rejtik a véka alá, hanem a tartóra teszik, hogy mindenkinek világítson a házban – hallatszik a példabeszéd negyedik tanítása. Egy pillanatig átvillant rajtam a felismerés, hiszen feltételes módot használ a bibliafordító. Ez csak abban az esetben áll fenn, ha véletlenül, vagy okkal nem sikerül világosságot gyűjtanunk. Erre a lehetőségre most nem fordítok gondot, hiszen más feladatot kell elvégeznem.

Felteszem a kérdést: Gyűjtünk, vagy fényt gerjesztünk magunk körül? A válasz bonyolult, de ebben az esetben is megpróbálom megkeresni azt, ami a legközelebb áll gondolkodásomhoz. Az első része a feleletnek egyértelmű még akkor is, ha időnként ún. „szervezőkre” foghatjuk a gyertyagyújtás elmaradásának felelősségét: „Csak törpe nép felelhet ős nagyságot, / Csak elfajult kor hős elődöket, / A lelkes eljár ősei sírlakához, / S gyűjt régi fénynél új szövétneket. / S ha a jelennek halványul sugára: / A régi fény ragyogjon fel honára!” (Garay János)

A válasz második része bonyolult, mert ilyen általában az emberi lélek: „Idegen, amilyen csakis az lehet, akit szerettünk valamikor, (...) mint a csillagok

fénye; de hiába, az a fény már halott. Gerjeszt, de nem gyűjt - megszűnt az áramlás egyiktől a másikig.” (Erich Maria Remarque)

Ugyanígy a ti világosságotok is világítson az embereknek, hogy jótetteiteket látva dicsőítsék menyeyi Atyátokat! – zárja Jézus a példabeszédet. Azt mondja Gárdonyi Géza, hogy „Ne dekoráld az életet, hanem világíts bele!”. Első hallásra nem is tűnik keménynek az író elvárása. Sőt Jézus buzdítását sem vesszük komolyan. Gondolkodjunk el azonban néhány fontos részleten, melyek csakugyan díszítő elemei az életünknek. Egy jelmez kelléke a háttérben zajló rejtőzködő életmódnak. Egy cím, egy rosszul megkötött nyakkendő, mely az úriember látszatát kelti, miközben csak sötétség és homály árad belőle és eltakarja az árulkodóan le-fel sétáló Ádám-csutkát.

„Fölpattant, nagy, halott szemek / Kérdve világítják az éjünk: / Miért nem voltunk jók egymáshoz, / Amikor éltünk?” (Ady)

A költő kérdésével beléptünk a következő dimenzióba, ahol csakis a jótettek számítanak, vagy azok elmaradásakor válunk számon kérhetőkké. E tekintetben is sok irányba szaladnak gondolataink, amennyiben nem tartjuk kordában őket. Kérdés, hogy mi bizonyul jótettnek? Az-e, mely „elkövetése” után hasonló bánásmódra számítunk? Jótettnek bizonyul-e, ha segítünk valakin, bármi áron, miközben mást becsületében, emberi méltóságában földig alázunk, sárba tiprunk? „Nem az számít, hogy a kéz tehetetlen, és ha elengedik, visszaesik, nem fontos, hogy a szív és az ütőér megszűnt lüktetni; csak az számít, hogy a kéz valaha nyitott, adakozó és igazságos volt; a szív bátor, meleg és gyöngéd, a szívdobbanás igazi. (...) Jótettei fölbuzognak majd a sebből, hogy a halhatatlan élet vetését hintsék szét a világban!” (Ch. Dickens)

Végül pedig még egyetlen téma említésére maradt lehetőségem, ami nem más, mint Isten dicsőítése. „Harangszó, zsolozsma, imádság mind Istent dicsérik, de legjobban dicsérik az urat az emberi jótettek. Aki egy elárvult családot jobb sorsra feleml, aki a kétségbeesetteknek életkedvét visszaadja, aki elkeseredett ellenfeleket egymással kibékít, az bizonyára mind híve e valásnak.” (Jókai Mór) Ennek a gondolatnak olyan hangvétele van, mint annak a mondásnak, hogy minden vallás jó vallás, kivéve a kárvallást. Ennek ellenére Jézus pontosan fogalmazza elvárását: Tetteinkkel dicsőítsük az Istent! Ámen.

Pap Gy. László

A magvető példázata

„Azután elmondott nekik sok mindent példázatokban: Íme, kiment a magvető vetni, és amint vetette a magot, néhány az útfélre esett, jöttek a madarak, és felkapkodták azokat. Más magok köves helyre estek, ahol kevés volt a föld, és azonnal kihajtottak, mert nem voltak mélyen a földben; de amikor a nap felkelt,

megperzselődtek, és mivel nem volt gyökerük, kiszáradtak. Más magok tövisek közé estek, és amikor a tövisek megnöttek, megfojtották azokat. A többi viszont jó földbe esett, és termést hozott: az egyik százannyit, a másik hatvanannyit, a harmadik harmincannyit.” (Mt 13,3-8)

A magvető példázata gyönyörű, zsebkönyvünkbe illő történet az életben való utazáshoz. Mindenhova magaddal viheted és újra meg újra elolvashatod. Amikor eltévedtél, elvesztél, amikor vágysz egy kis

szünetre, vagy amikor szükség elgondolkodnod vagy reflektálnod az életedről. Mivel minden nap változik helyzeted, így a magvető példázatának látószögei, távlatai is mások, változnak minden nap.

Ez a titka, misztériuma a bibliai történeteknek. Ugyanaz a történet, más a mondanivalóval.

Megkérdeshetjük: ki a Magvető? Isten, Jézus, vagy a te lelkészed?

Maga a történet semmilyen választ nem nyújt erre a kérdésre. Ugyanakkor Jézus az, akit feltételezünk. Kérdéseket megfogalmazva a példázattal kapcsolatban egyre mélyebb és mélyebb rétegbe érkezünk a történet spirituális értelmezésében. Nézzük a képet: a magvető valóban magot vet tavasszal. Csend van, bármilyen erőszak vagy háború fenyegetése nélkül. Láthatjuk a magvető útját ugyanakkor láthatjuk a madarakat is, akik szedegetik a magokat.

Láthatjuk magunk előtt a száraz, köves talajt, amelyben nem nő semmi, ahogy Tamás evangéliumában van megfogalmazva. A Biblia azt mondja bármi is nehezen terem meg ebben a terméketlen talajban. Láthatjuk a bogáncsot, mely szimbóluma a gyomnak, mely megfojtja a magot.

Hol vagyunk mi a saját életünkkel ebben a történetben? Ha kérdéseket teszünk fel mi magunk is részeivé válhatunk ennek a bibliai példázatnak.

Felismerheted magad a magvetőben. Jó híreket hozol. Jól vagy. Ha a talaj terméketlen jó földet adsz hozzá, hogy megjavítsd. Az is lehet, hogy ebben a pillanatban jól érzed magad, termékeny földben vagy. Ilyenkor lehetsz képes arra, hogy mások gondjaira is figyelj, a családotból és a környezetedből.

Megnézve ily módon a történetet az csillogni kezd, mint a hegyi kristály a napfényben.

Tehát ez az ősi és híres példabeszéd szimbólumként volt értelmezve, mintegy kulcs a saját életedhez a kereszténység legelejétől fogva, speciálisan, különösen az egyházi doktrínákon, tanokon kívül. Ezeket a szimbolikus értelmezéseket speciálisan a gnosztikus tradícióban találjuk meg, az elrejtett forrásban, melyből a mi úgynevezett eretnek szabadelvű hagyományunkban ered.

Most történetesen nincs vagy-vagy. Ha megfordítod, és más kérdéseket teszel fel a történettel kapcsolatban elfogadó inkuzív értelmezést kapsz. A magvető a lelki munkát elvégzi bennünk és elvégzi közöttünk is, hogy kapcsolatban legyünk. A magvető Jézus, a magvető ti vagytok és én is vagyok. Mi, mint közösség vagyunk a magvető a környezetünk számára, azoknak, kiknek szükségük van menedékre, oltalomra életük útján.

Ugyanezt mondhatjuk a királyságról, Isten országának magjáról. Ha a királyságot úgy értjük, mint a harmónia és béke helyét ahol szeretet növekedhet közöttünk, éppen ott, ahol éppen most éljük az életünket. A királyság – mint a mennyország szimbóluma – Hollandiában az a hely, ahová a szíriai menekültek, a

háború és vér földjéről, befogadást és meghívást nyertek, hogy felépítsék az életüket. A királyság magja ott van, ahol a szeretetet és a barátságot komolyan veszik. A mag az élet lényege, amely kapcsolódik a szeretet és együttérzés Lelkéhez. A mag ott van, ahol együtt élünk szolidaritásban a szegényekkel és elesettekkel. Ez egyúttal annak elfogadását is jelenti, hogy elfogadod azt az élettörténetedben, ami nem érthető rögtön számodra.

A madarak a példabeszédben szintén életünkön belül és kívül is vannak. Szabadon repülnek és megeszik a földre hullott magokat. Könnyen fészkelhetnek a negatív magatartásodban, hozzáállásodban magad és embertársaid felé (vészmadarak). Soha nem fog sikerülni, nem kapom meg azt az állást vagy, nem fognak meghívni, nem kedvelnek engem vagy, nehogy azt gondolt, hogy ezt elrendezed, nem vagy elég jó. Ezek azok a madarak. Felismerhetjük a köves talajt, ahol semmi sem nő.

Példának okáért van olyan lelkesedő terv is, ahol semmilyen konkrét eredmény nem született. Oké, csináljuk... aztán még csak nem is hallasz azokról az emberekről, akiktől még támogatást vártál. A példabeszéd szövege a következő lépés megtételére készítet.

Te lehetsz valaki másnak a magvetője. Te magad vagy a termékeny talaj valaki más számára. De ugyanakkor benned van a köves, terméketlen talaj is és a gyomok is. Hogy őszinték legyünk, olykor te magad vagy a madár, aki megeszi a magot és elrontod mások örömét, néha a sajátodat is.

Ez a híres példabeszéd egyben metafora is, szimbóluma a mi saját életünknek. Ha te vagy a magvető megkérdesheted, mikor van jó ideje a vetésnek? Hogyan válhatok jó termő földdé a magam és mások számára? Észreveheted azokat a negatív szokásokat és szemléletet, melyek útjába állnak, annak, hogy őszinte és világos legyél. Minden ott van az életünkben.

Most szépen sorokba rendezve, tisztán és világosan felismerhető. Ez nagyon szép lenne és életünket sokkal kényelmesebbé tenné. Viszont az életünk legtöbbször kuszált, rendetlenség van a lelkünkben és a gondolatainkban. Nem mindig uraljuk a helyzetet. Ezért is szükségünk van egymásra, pozitív kritikára, és segítségre. Ezért van szükségünk egymásra a magánéletünkben és a gyülekezetben egyaránt, hogy többet és többet tanuljunk az élet igazi értelméről.

Mégis, mi termékeny talaj vagyunk. Ezt említette Jézus az utolsó szimbolikus képben a magvető és a mag példázatában. Nekünk igenis megvan a lehetőségünk, hogy termékeny talaj legyünk, hogy megnyíljunk, hogy növekedjünk és olyanok legyünk, mint a csodaszép virágok a napsütésben. Ez a mai üzenet. És az a mi házi feladatunk, hogy gyomláljunk, legyen több helye a magnak a növekedésre bennünk.

Lehetséges, hogy a mag a szomorúság sötét sarkába esett lelkedben. Ott nem érheted el a magot, nincs kapcsolat az új reménnyel a saját életedben.

Néha várni kell, máskor szakértő segítséget kell kérned. Tudd, hogy a termékeny talaj is ott van benned, mélyen elrejtve.

Ez az ősi és híres példabeszéd eszközöket ad, hogy életünk útját járjuk. Kérd őszintén a világosságot benned és kapcsolatban leszel a maggal. Kérdezd a saját lelkedet, kérdezd a körülötted levőket. Kérd Istent, az Örökkévalót, imádságaidban támogatásért és hogy lelked mélyén ott legyen.

Akkor Isten ismét ígéret lesz. Erő az én oldalamon, együttérzés az én lelkemben. Támogatás, amikor az élet ellenem van. Ha így van, az a gyülekezet menedékhelye lesz a bizalomnak és az együttérzésnek a körülöttünk és a távolabb levőkkel. Ez egy hely, ahol újra bízni fogsz a termékeny földben a lelked mélyén. Egy változó táncban: magvető, mag, jó termőföld. Ez az, amiért a mai reggelen egymásnak ajándékozzuk a magvető példázatát.

Mi ezt hazavihetjük, elmélkedhetünk rajta, szívünkben forgathatjuk, akármerre megyünk és akármi történjék életünkben. A magvető története új látószöveget nyit meg életedben a különböző pillanatokban. Minden ott van bennünk és közöttünk. Ez a hatalmas a Szentléleknek, mely megnyitja ezt a távlatot előtted és előttem. Mindannyiunknak.

Az Élet Lelke legyen veled most és mindörökké. Legyen előtted jól kitaposott út, Hátad mögül fújjon mindig a szél, A nap melegen süsse arcodat, Az eső puhán essen földjeidre, S míg újra találkozunk, hordozzon tenyerén az Isten! Ámen!

Tina Geels (fordította Bartha Mária Zsuzsánna)

akik előttünk jártak

„Az ítékezést rábíztuk az Istenre”

A Dunapataji Unitárius Egyházközség megalakulása (1935–1938)

2013-ban újraindult rovatunkban a magyarországi unitárius egyháztörténetnek az első nyilvános istentisztelettől (1869) a kommunista diktatúráig (vagyis 1948/49-ig) tartó korszakával foglalkozunk. Eddigi cikkeink lelkészek (Derzsi Károly, Gál Miklós, Iván László, Barabás István, Györfi István) egyházzolgálatát, illetve vidéki egyházközségek (Hódmezővásárhely, Debrecen) történetét mutatták be. Most és következő számunkban – az Alföldön maradván – az azóta már sajnálatosan megszűnt Dunapataji Unitárius Egyházközség megalakulására és első évtizedére emlékezünk.

A Dunapataji Unitárius Egyházközség – a Békés megyei Füzesgyarmathoz és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kocsordhoz hasonlóan – a helyi református egyházközség kettészakadásával, a hívek egy nagyobb csoportjának áttérésével jött létre. Az akkori Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében (a mai Bács-Kiskunmai Bács-Kiskun megyében, a kalocsai járásban) található nagyközség orvosának felesége, Dr. Kendecsy Pálné (sz. Sidó Róza) 1935 novemberében azzal a céllal kereste fel a Budapesti Unitárius Egyházközséget, hogy bejelentse: a faluban nyolcvan személyt akar térni az unitárius vallásra.

Gyötrelmes kezdet

A bejelentés érdekessége, hogy már 1889-ben tíz dunapataji lakos

unitárius vallású lett, de később ezek a személyek (a Bogárdi, Dobor, Farkas, Kovács és Zádori család tagjai) visszatértek a református egyházközségbe. Józán Miklós püspöki vikárius a szerveződő dunapataji gyülekezet gondozásával Barabás István másodlelkésként bízta meg, aki 1936. január 12-én 26 személyt vett fel az Unitárius Egyházba. Az első istentiszteletet 1936. február 16-án, a helyi állami polgári iskola egyik tantermében rendezték meg, ahol a szószéki szolgálatot Barabás István, az énekvezéri feladatokat dr. Kendecsy Pál látta el.

A református egyházközségből kiszakadt unitárius gyülekezet megalakulásának nehézségeit mutatja dr. Kendecsy Pálné visszaemlékezése. „Bujkálva, kigúnyolva, minden eszközzel üldözőbe véve,

krisztustagadók, pogányok voltunk; de ha le is szedtek rólunk mindent, lelkünkben nem tudtak elrabolni semmit. A hit csillaga erős nappá lett üldözött sorsunk beborult egén, s mindennapi erősségünk lett a zsoldos szava: Szívemet hozzád emelem, és benned bízom, Uram!” Barabás István lelkész 1936. január 2-án kelt levele is részletesen foglalkozik a felmerülő problémákkal. „Az unitárius egyház (...) az áttérők átvételével nagy ódiúmot vesz magára. Az is kérdés, hogy az eddig jelentkezett harminc emberrel tudnak-e a maga lábán megálló gyülekezetet alakítani. Mert ha nem, akkor se reánk, se az áttérőkre áldás nem fakadna. (...) Az a kérdés, ismétlem, komoly-e a mozgalom vagy nem? Ha komoly, akkor minden akadályon át lehet gázolni. (...) Határozott kikötésünk az, hogy senki egy fillérrel kevesebb egyházi adót nem fizethet nálunk, mint amennyit eddig a református egyháznál fizetett. (...) Esketés, keresztesítés nem olyan funkciók, amik különösebb akadályokba ütközhetnének. Ellenben ilyen a temetés, amely külön unitárius temető nélkül, sok fájó sebet fog ütni.” Az

unitárius temetések ügyét hamarosan sikerült megoldani, mert a gyülekezet alapító tagja, Varga József és felesége, Sulyok Julianna a református temető mellett található, 1082 négyszögöl területű földjét – „*az egy igaz Istennek, a mi urunk Jézus Krisztus Szent Atyjának és forrón szeretett unitárius anyaszentegyházunknak óhajtván szolgálni*” – az új gyülekezetnek ajándékozta, kifejezetten temetőhely céljára.

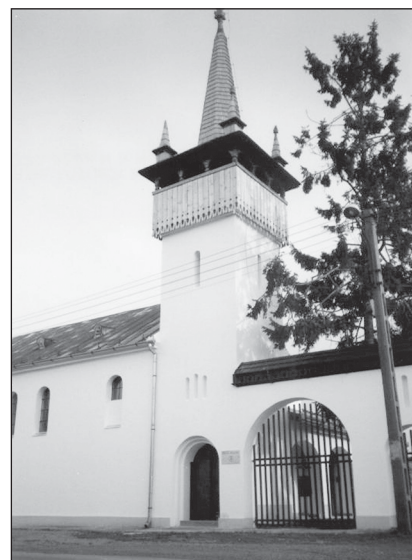
Az első nyilvános istentisztelet után a dunapataji állami polgári iskola igazgatója többé nem engedélyezte, hogy az unitáriusok használják az iskola – vasárnap üresen álló – tantermeit. „*Azt a szóbeli választ adta, hogy a teremátengedés nem áll módjában, de a kérestről jelentést tett a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban.*” Bogárdi István presbiter (később egyházközségi gondnok) 1936 márciusától csaknem két éven át, havi rendszerességgel küldött engedélykérő leveleket a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumnak, de ezekre hosszú időn át semmiféle válasz nem érkezett. Végül 1938. január 7-én az alábbi elutasító levelet kézbesítették: „*A VKM úrnak 1937. évi december hó 29-én kelt 54239 sz. rendelete alapján értesítem a t. gondnoki hivatalt, hogy a dunapataji unitárius egyházközség gondnokának az ottani áll. polgári iskolában egyházi összejövetelek céljaira teremátengedése iránt előterjesztett kérelmét a VKM úrnak, nélkülözhető helyiség hiányában nem állott módjában teljesíteni.*”

A templom építése és felszentelése

Barabás István lelkész, dr. Kendecsy Pál és felesége, valamint néhány presbiter már 1936. március 15-én, az 1848-as forradalomról és szabadságharcról megemlékező dunapataji unitárius ünnepség, istentisztelet és szeretetvendégség után tervezgetni kezdte egy saját ingatlan megvásárlását, templom és gyülekezeti terem építését. Április 13-án, húsvét másodnapján, a Kendecsy-házaspár lakásán rendezett istentisztelet

után megtartották az első közgyűlést, amelyen kimondták, hogy a gyülekezet a Budapesti Unitárius Egyházközség leányegyházközségeként működik tovább. Pünkösdkor ugyancsak a Kendecsy-házaspár lakásán tartottak úrvacsorás istentiszteletet, amelynek keretében konfirmált az első dunapataji unitárius gyermek, Kopa Julianna. 1936. június 8-án – a hívek adományaiból, valamint 9000 pengő kölcsön segítségével – sikerült megvásárolniuk egy házastelket, amely korábban gabonaraktárként működött. 1936. június 28-án megtarthatták az első istentiszteletet a gabonaraktárral szemben álló – unitárius tulajdonú – családi házban kialakított gyülekezeti teremben, amely a templom felszenteléséig az egyházközség otthona volt.

1936 nyarától a – további áttérések révén – lassan gyarapodó Dunapataji Unitárius Egyházközséget elsősorban a templomépítés foglalkoztatta. Ennek folyamatát az anyagi források hiánya mellett az is lassította, hogy a korábbi gabonaraktárról kiderült: az ingatlan bonyolult végrendeleti perben érintett, és az örökösök külföldön élnek. Mint Barabás István megfogalmazta, „*csüggesztő hatása volt a hosszúra nyúlt huzavonának. Megindultak az ijesztgetések is, a kedvetlenítő jóslások, hogy az egyre növekvő gyülekezet lelkéből kiöjlék a reménységet, mert az unitáriusok száma lassanként nőtt, s ahogy növekedett, úgy erősödött azoknak támadása is, akiknek a kitérések érdekeiket érintették.*” Az 1936/37-es tanévben a gyülekezetnek sok gondot okozott az unitárius vallásra áttért szülők – hivatalosan még reformátusnak számító – gyermekeinek iskoláztatása. A református iskolaszék több esetben is megtagadta a beiskolázást: Gombos Sándor hétéves tanulónak például egy teljes évet ki kellett hagynia; az ugyancsak hétéves Kórosi Gábor pedig az édesapja ellen folyó iskolaszéki per közben elhunyt, s ez a tragikus eset felébresztette az unitáriusok iránti szimpátiát. „*Megbecsülték bennünk, hogy a templomi szószékről nem bántot-*

A dunapataji unitárius templom – ma múzeum

tunk senkit. Az ítélkezést rábíztuk az Istenre, akiről állandóan azt hirdettük az állandóan velünk együtt imádkozó, más egyházhoz tartozó magyar testvéreink előtt, hogy az égi Atya nem teremtett egyetlen vallásfelekezetet sem, csak embert” – fogalmazott visszaemlékezésében Barabás István.

A dunapataji unitárius templomos ingatlan – vagyis a korábbi gabonaraktár – a végrendeleti per lezárultával, 1937. április 10-én került a leányegyházközség tulajdonába. A lelkész és a presbitérium ekkor már világosan látta, hogy a templomépítés (a tervezett toronnyal és haranggal együtt) jelentősen meghaladja a kis gyülekezet anyagi lehetőségeit, ezért április 20-án eladták a telket és a rajta lévő épületeket az Unitárius Lelkészi Nyugdíjintézetnek – azzal a feltétellel, hogy az ingatlan csak unitárius célokat szolgáló intézménynek adható tovább. A telek értékesítéséből származó bevétel sem volt azonban elegendő a templom felépítéséhez, így az Unitárius Lelkészi Nyugdíjintézettől 2000 pengő kölcsönt kellett felvenniük – amelyhez a biztosítékot dr. Kendecsy Pálné földbirtoka szolgáltatta –; a Budapesti Unitárius Egyházközség, valamint a magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanácsa pedig 1000-1000 pengő segélyt folyósított. A templom és a torony megtervezésére Barabás István lelkész

A dunapataji unitárius templombelső

1937. július 6-án kérte fel Szinte László székelyföldi születésű unitárius építésmérnököt, a Budapest székesfővárosi polgármesteri hivatal műszaki főtanácsosát – jelezve, hogy „felmerülő útiköltéségén kívül fáradtságáért köszönetnél egyebet nyújtani nem tudok.” Barabás megítélése szerint „Szinte László csodát művelt! A sívár négy falból megkapóan szép templomot varázsolt. (...) Nagy jól cselekedett a pataji unitárius egyházközséggel, amikor olyan szép menyasszonyi ruhába öltöztette az utcára könnyöklő raktárt. (...) De művészi munkájánál is értékesebb az a mód, ahogyan tette, s a szeretet, amint megnyilvánította. Bizakodást, vidám örömet keltett a szívekben már csak pusztá megjelenésével is. (...) Az elpusztíthatatlan ezermester székely vér őseréjének műremekével ajándékozta meg a gyermekéveit járó pataji gyülekezetet.”

A Dunapataji Unitárius Leányegyházközség presbitériuma 1937. július 18-án tartott ülésén elfogadta Szinte László építési terveit. Az építkezés augusztus 21-én, a torony alapjainak ásásával kezdődött meg, az első téglát augusztus 23-án tették le, és szeptember 25-én délben már fel is tűzték a csillagot. A templom famennyezetét is Szinte László tervezte, a faragást Kiss János presbiter vállalta magára, az egyes kockákba Vernes Judit iparművész festett torockói népies mintákat. A csillárt – ajándékként – Schraum József budapesti, nem unitárius vallású asztalosmester készítette; a kályhát, a perselyt, és a klenódiúmokat budapesti és helyi unitárius hívek adományozták, a karzaton található harmónium a Kendecsy-házaspár, az úrasztala Barabás István lelkész és felesége, míg a harang Bogárdi István gondnok és feleségének ajándéka volt. A templomhoz – ugyancsak túlnyomórészt adományokból új gyülekezeti termet és harangozó lakást is építettek.

A dunapataji unitárius templomban – Barabás István megfogalmazása szerint „az Unitárius becsület templomában” 1937. november 14-én – Dávid Ferenc egyházalapító püspök halálának 359. évfordulóján – rendezték az első, családi hangulatú isten-

tiszteletet, amelyen a templomépítés közreműködői és a gyülekezet tagjai vettek részt. Az ünnepélyes felszentelésre december 5-én került sor, amikor a szószéki szolgálatot Józán Miklós püspöki vikárius és Barabás István lelkész látta el, az úrvacsorai ágendát Ferencz József missziói lelkész mondta. Az Unitárius Értesítő című felekezeti havilap tudósítása Barabás Istvánt méltatva kiemelte: „*kevés lelkipásztornak adatik meg az a léleköröm, hogy egy élet munkája és lemondásokban gazdag áldozatai között templomot építhessen gyülekezetével együtt az egy igaz Istennek. Barabás István lelkészársunk ezen ünnepnapon a második templomot adta át hívei imádkozó seregének. Az első Hódmezővásárhelyen épült fel lelkészi munkája kezdetén, a másik pedig most Dunapatajon. Mindkettő itt áll a megcsonkított magyar hazában, s int és figyelmeztet mindnyájunkat, híveket és pásztorokat egyaránt.*”

Retkes Attila

(A tanulmány a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Doktori Iskolája keretében végzett egyháztörténeti kutatásokon alapul. Köszönetet mondok témavezetőmnek, dr. Molnár Jánosnak.)

125 éves a Budapesti Unitárius Egyházközség temploma

Amikor 1849-ben a „legnagyobb székely”, az unitárius Orbán Balázs 150 fős szabadcsapata élén szomorúan értesült a világosi fegyverletételről nem gondolhatta, hogy húsz év múlva már egy teljesen más Pest-Budán, az ország fővárosában, a helyreállt 48-as alkotmányosság nyilvános unitárius istentisztelet tartását is lehetővé teszi.

Igen, az ország szívébe költöző unitárius erdélyi kormánytisztviselők, képviselők, mesteremberek és szerencsét próbálók, valamint a fővárosi értelmiség igényelték a lelki táplálékot is.

Ferencz József egykori kolozsvári lelkész, majdani unitárius püspök 1869. június 13-án, Pesten a reformátusok szénnatéri épületében, nyilvános, nagy hatású

unitárius istentiszteletet tartott. A Vasárnapi Újság szerint oly sok hallgató: reformátusok, katolikusok, lutheránusok gyűltek össze, hogy a díszterem nem volt képes befogadni őket. A hallgatóság a legműveltebb közönség volt: képviselők, tudósok, írók, tanárok.

Nagy volt a lelkesedés, megszületett a budapesti unitáriusok első tárgyi emléke is, egy serleg, amit Ferencz József kolozsvári pap-tanárnak ajándékoztak emlékül e nevezetes napra

Néhány év múlva már az egyházközség alapítása mellett, a templomépítés álma is felmerült. Az 1873-as Bécsi Világkiállításra érkező angol és amerikai unitáriusok közül hárman hajóval Budapestre látogat-

tak, ahol Orbán Balázs most már országgyűlési képviselő, Buzogány Áron kultuszminisztériumi titkár, Hajós János minisztériumi főosztályvezető szervezésével unitárius konferenciát tartottak. John Fretwell magyarul köszöntötte a vendéglátókat. Az angol és amerikai unitáriusok ígérték a pénzügyi támogatást, Kovács János kolozsvári főgimnáziumi tanár kérésére, hogy egy kis templom építésére lenne szükség Budapesten, a brit Edward Hale közbeszólt: „*Nem kicsit, hanem nagyot, hogy abban prédikálhassanak!*”

A brit és amerikai unitáriusok később is lelkes és komoly támogatói lettek a budapesti unitárius egyházközség működésének és a templomuk megépítésének.

Hanem azért, mégis a vágyalom és annak megvalósulása között 17 év telt el, küzdelemben, kitartó munkában és hullámozó lelkesedésben. De addig is a fővárosi unitáriusok kibérelték az evangélikusok Deák téri főgimnáziumának dísztermét és a templom megépüléséig ott tartották rendszeresen istentiszteleteiket.

Ferencz József a nagyszerű szónok, nemrég választott unitárius püspökként 1876-ban, újfent nagyhatású istentiszteletet tartott a Deák téren. A hallgatóság között találjuk Jókai Mórt, Török Pál református püspököt, Szász Károlyt, Gyulai Pált, és más illusztris személyeket. A szónok mondanivalója az volt, hogy társadalmi tevékenységre vagyunk utalva, ha valamit létesíteni akarunk.

A fővárosban lakó unitáriusok eltökéltek voltak közösségük megszervezésére: állandó lelkész és templomépítés volt a célkitűzésük. Jézus mondta, hogy pásztor nélkül nyáj sincs. De az is világossá vált, hogy a nyájnak akolra is szüksége van.

1881-ben iktatták be a budapesti unitárius egyházközség első állandó lelkészének a tordai Derzsi Károlyt, ünnepi istentisztelet keretében. Ezen több százan vettek részt, köztük, hogy csak néhány notabilitást említsünk: Trefort Ágoston kultuszminiszter, Tanárky Gedeon államtitkár, báró Bánffy Dániel belső titkos tanácsos, Ráth Károly fő- és Gerlóczy Károly alpolgármester, Kammermayer Károly V. kerületi polgármester, Szontágh Pál a képviselőház elnöke, Török Pál református püspök, dr. Ballagi Mór evangélikus szuperintendens, több országgyűlési képviselő és természetesen Ferencz József unitárius püspök is. Az istentisztelet hazafias érzületű volt. Trefort kultuszminiszter az istentiszteletet követő díszében kifejtette, hogy „*szereti az olyan vallást, amely igaz morált tanít*”.

A budapesti unitáriusok anyaegyházközségének megalakulási ünnepségével egyértelművé vált, a templomépítés szükségessége.

Megindult az angol-amerikai támogatás és Derzsi Károly hallatlan kitartással folytatott missziós és gyűjtési munkájának következtében, amihez odaálltak az unitárius főnemesek is, Odescalchy Arthur herceg, Bethlen Ferenc gróf, Orbán Balázs báró is 1883-ban „*országos kéregetési*” akciót javasolva megszületett a Templom Alap. Ebbe nagylelkű adományozók, például martonvásári gróf Brunszwik Géza magyar

királyi kamarás 1887-ben unitárius hitre térése alkalmából fizet be, de hasonló adományozók voltak például Bécsből is.

A budapesti unitárius anyaegyházközség a Fővárosi Tanácstól építési telket igényelt, amire felépülhet az egy Isten hitének a temploma. Gerlóczy alpolgármester három telket ajánlott fel a templom építésére.

Az egyházközség a felelősségteljes feladatra Templomépítő Végrehajtó Bizottságot hozott létre: Hajós János gondnok, Derzsi Károly lelkész, dr. Székely Ferenc és Wéber Antal városi építész külső tanácsossal. A bizottság az Alkotmány, Koháry (ma Nagy Ignác), Szalay utcák által határolt telket választotta. A Fővárosi Tanács 8322 sz./1883 értesítőjében tudatta, hogy 600 négyszögöles telket adományozott ingyen, az unitárius templom és papilak megépítésére, ami nem elidegeníthető és öt éven belül beépítendő. 1884 május 1-én átvették az adományozó okiratot és a templomépítő bizottság még az évben bemutatta Ferencz József püspök jelenlétében (aki szemmel láthatólag szívügyének tekintette a templomot) az első épületterv változatot. Már ekkor világossá vált, hogy csak egy többemeletes, többfunkciós épületkomplexum megépítésének van realitása.

1885-ben megbízták Pecz Samu műegyetemi tanárt a részletes tervek elkészítésére, végül is egy háromemeletes épületegyüttes megtervezésére. A következő évben a közgyűlésen bemutatásra kerültek Pecz Samu építési tervei. Ekkor kezdtek rádöbbenni, hogy a néhány tízezer forintos templomépítési alap a néhány százezer forintos bekerüléshez képest elenyésző összeg. 1887-re nyilvánvalóvá vált, hogy az egyházközség nem képes önerőből finanszírozni a templomépítést.

És ekkor jött dr. Székely Ferencnek az az ötlete, hogy egy osztrák céggel, amelyik nagyarányú budapesti építkezésekbe kapcsolódott bele (többek közt a parlamentébe is) kellene tárgyalni, hogy vállalkozási formában építsék meg a budapesti unitárius templomot és a társuló épületegyüttest. Először azonban meg kellett állapodni a Fővárosi Tanáccsal, hogy egyezzen bele a templom és a bérház, vállalkozási formában történő megépítésébe, illetve a több évtizedes jelzőbejegyzésbe, a telekkönyvbe. Az egyházközség arra hivatkozott, hogy méltatlan lenne az épülő parlament, az igazságügyi palota pazar kivitelezésű környezetében egy olcsóbb kivitelezésű unitárius imaházat építeni, amihez ugyan meglenne az egyházközség anyagi lehetősége. A székesfőváros végül is kedvezően fogadta az egyházközség kérelmét és azt közgyűlésileg jóváhagyta.

Így 1888-ban belendült a templomépítés ügye: a Holtzspach-Majorossy cég olyan végső árajánlatot tett, hogy megépíti a templomot és a bérházat az egyházközség pénzbeli hozzájárulása nélkül 325.000 forintért, az összes járulékos költségekkel, úgy, hogy a templom és a tanácsterem kivételével fenntartja a bérház, üzlet, kávéház stb. hasznélvezeti jogát 50 évre, vagyis 1890. november 1-től 1940. október 31-ig. Az egyházközségnek joga van a hasznélvezeti jogot

Kőhary (ma Nagy Ignác) utcai unitárius templom 1889.
Klősz Gy. felvétele

megváltani, ötven év múlva köteles a vállalkozó cég, vagy jogutódja az épületet felújítani, átfesteni és tehermentesítve az egyházközségnek átadni.

Pecz Samu műegyetemi tanár pedig elvállalta 8.000 forint tiszteletdíjért a végleges tervek elkészítését, a kivitelezés irányítását. A templom utcai homlokzata neogótikus stílusú, a huszártorony biztosítaná az épület templom jellegét. A tervezett templom egyhajós 8 méter széles és 26 méter hosszú kelet-nyugati tájolású, a nyugati hajóvég sokszögű záródású. A bérház háromemeletes, földszinten üzletekkel, kávéházzal, vendéglővel.

1889 márciusában az Egyházi Képviselő Tanács jóváhagyta az egyházközség és a Holtzspach és Fia cég közötti építkezési szerződést. Köszönő levelet küldtek Ráth Károly főpolgármesternek, Gerlóczy Károly alpolgármesternek, Kammermayer Károly V. kerületi polgármesternek és Lechner Ödön főépítési igazgatónak, hogy nevezettek jóindulattal egyengették a fővárosi unitáriusok templomépítő céljait és hogy a Fővárosi Tanács Pecz Samu tervei alapján kiadta az építési engedélyt.

Egyébként Pecz Samu építési naplójának alapján az első kapavágások 1889. május 1-én történtek meg. Jellemző a kor építkezési ritmusára, hogy az építési napló bejegyzései szerint 1889. november 5-én befejezték a hatalmas 3 emeletes épületegyüttes végleges cserepezését és bádogos munkálatait, november 16-án pedig a huszártornyot is befejezték. A bokrétaünnepet az István Főherceg Szálló vendéglőjében tartották meg, kifejezve a jó munka elismerését. Ezután a belső munkálatok folytatódtak, olyan is volt, hogy egyszerre

közel 300 ember dolgozott. 1890 júniusára valamennyi nyílászáró a helyére került, a templom díszablakainak üvegezése Róth Miksa műhelyében készült.

Pecz Samu építész közben elvállalta, hogy díjmentesen elkészíti a templombelső felszereléseinek terveit. Az egyház Építési Ellenőrző Bizottsága fontosnak tartotta, hogy az 50 férőhelyes karzatot oszlopokra emeljék, ami emeli a templom méltóságát. A templombelső, nagyon szép, keményfa felszerelése művészi kivitelezését Thék Endre vállalta el, 6.500 forintért, amiben benne volt a szószék, padok, karzat, úrasztala, feljáró elkészítése.

1890. szeptember 15-re az orgona kivételével, valamennyi elmaradt munka befejeződött. Az orgona készítését az aradi Dangel Antal és fia cég végezte el, 1.300 forintért, orgonaszekrény nélkül, külső burkolatát, pedig Trögl István szobrász 915 forintos költséggel.

Másfél év alatt elkészült a nagyszerű mű: van már az unitáriusoknak is Isten háza a fővárosban. Adjunk hálát az Úrnak! És láss csodát, mire ez elkészült a nagyszerű tervező, Pecz Samu egyetemi tanár, most már nemcsak munkájával, hanem lelkével is betért az unitáriusokhoz.

A korabeli fényképeken valóságos palotaként emelkedik a magasba a francia stílusú neogótikus épületegyüttes. Az egyhajós neogótikus templomnak két oldalbejárata lett, a sokszögű lezáródásában pedig öt gótikus ívű színes ablak került, szembe vele a hosszhajó másik végében az orgona mögött nagyméretű színes ablak rozettával.

És végül szóljunk még néhány szót az ünnepi templomszentelésről is. Az egyházközség szervező bizottsága 1890. október 26-ra tűzte ki a templomszentelési ünnepséget. A főpásztori megnyitó beszédet Ferencz József püspök tartotta, az egyházi beszédet Derzsi Károly lelkész, az úrvacsorai ágendát Péterfi Dénes kolozsvári lelkész.

A fontosabb meghívottak közül csak néhányat emeljünk ki: gróf Csáky Albin kultuszminiszter, Berzeviczy Albert államtitkár, Jókai Mór író, Ferencz József unitárius püspök, gróf Brunszwik Géza magyar királyi tanácsos, a fő és alpolgármesterek, Szász Károly református püspök, Busbach Péter evangélikus főgondnok, képviselők, természetesen a kivitelezők, Pecz Samu egyetemi tanár, Holtzspach Albert, Majorossy Géza és az örök támogatók az angol és amerikai hit rokonok, Henry Jerson brit titkár, Miss Lucy Tagart, Florence Hill, Jozef Warschauer és még sokan mások. Az ünnepi istentiszteletre a hallgatóság, mind nem fért be a templomba, az oldalfolyósokon és a lépcsőfordulóknak is vendégek voltak.

Az istentiszteletet diszebéd követte a Redoutban (Vigadóban), ahol pohárköszöntők hangzottak el a királyra, a miniszterre, a püspökre, az egyéb felekezetek képviselőire, az angol hit rokonokra és egyéb notabilitásokra. A világi sajtó pedig mély empátiát mutatott az unitáriusok „egyszerű vallása” iránt, Derzsi Károly beszédéből pedig azt emelték ki, hogy „az unitárius hit a szeretet vallása”.

Dr. Barabássy Sándor

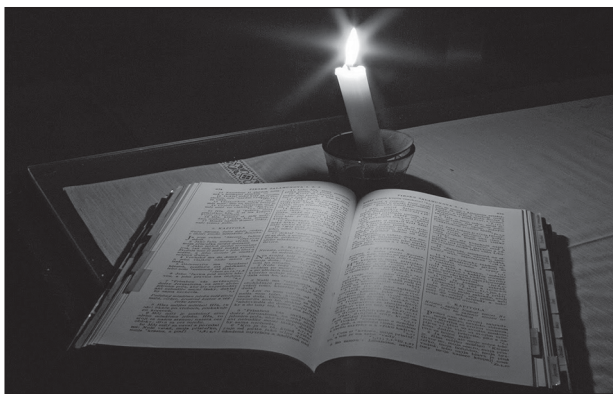
Fény a Bibliában (II. rész)

Érdekes összefüggésekben jelenik meg a nappal fénye. Először a büntetés törzsfogalom jelentkezik, melyben láthatóvá válik a „fényes nappal kitörő” (Zsolt 91,6) dögvész, vagy szemtanúja lehetünk annak, amikor „Asdodot fényes nappal úzik el” (Szof 2,4). A nappal fényességének vezérgondolata személyessé válik a zsoltáriró felfogásában, amikor az Istenben bízó ember becsületességére utal, mely „felragyogtatja, mint a napot, igazságodat, mint a fényes nappalt.” (Zsolt 37,6). Végül pedig Jézus tanításában találja meg a központi helyet. Ezt becsületességként is kezelhetjük, de valójában többről van szó. Arra kéri tanítványait, hallgatóságát, hogy amit „sötétben mondok nektek, azt mondjátok el fényes nappal, és amit a fületekbe súgnak, azt hirdessétek a háztetőkről!” (Mt 10,27). Miről is van szó? Arról, hogy Isten üzenete egyre nyilvánvalóbbá válik az emberek között. Vagyis mindenkinek meg kell ismernie Isten akaratát és szándékát. Tudjuk a mindennapi tapasztalatainkból, hogy a titok nem sokáig marad rejtve. Csak addig, míg valaki el nem fecsegi. Ettől a pillanattól kezdve már nem kell tartani attól, hogy sok időbe telik, míg az „napfényre jön”. Így van ez az Isten országáról szóló tanítással is, melyet megismertek először a tanítványok, majd ők „gondoskodtak” arról, hogy ismertté váljon az emberek előtt. Maga a tanítás vált világító fénné.

A természeti jelenségek sorában először a felhőt említem, mellyel megismerkedtünk az ószövetségi eseményekben is, ahol maga Isten haladt népe előtt. Az Újszövetségben Jézus megkeresztelkedésének eseményei tárulnak elénk, amikor „hirtelen fényes felhő borult rájuk, s a felhőből szózat hallatszott: Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok!” (Mt 17,5). A másik bizonyíték, hogy szükség van Jézus tanításának hirdetésére, a lelki, testi világosságra. Ennek a ténynek figyelembe vételekor nemcsak gyermekkorom egyik vallásórájának tanítása csendült vissza, hanem felnőtt gondolkodásom is segít a rendrakásban. Korábban nem értettem Káténk megjegyzését, miszerint a tanítványok kiválasztása Jézus emberismeretét bizonyítja. Amennyiben így van, akkor mit keres a tanítványok között a mester-tagadó Péter, vagy az áruló Júdás? Persze jó az, ha bárki megbánja tévedését és megváltoztatott életvitelével amellett bizonyít, hogy ő most már minden esetben kiérdemli társai és Isten bizalmát. Ez rendben van,

hiszen bármelyikünkre nézve jó lehetőség arra az esetre, ha elveszítjük embertársaink bizalmát és ilyenképpen még egyszer visszaszerezhetjük. Ettől függetlenül mégis csak ott van az elkövetett bűn, melyet jóvátenni már nem lehet úgy, mintha soha meg nem történt volna. A fentiek figyelembe vételével újraértelmezhető-e Jézus megjegyzése: „Ha tested csupa világosság és nincs benne semmi sötétség, olyan világos lesz egészében, mintha a villám fénye világította volna meg.” (Lk 11,36).

A fény meghatározása során arra is bizonyítékokat kerestem, hogy az írók milyennek látják azt. Négy példát hoztam a megjelenések szemléltetése érdekében. Az első szerint édes „a fény és jót tesz a szemnek, ha látja a napot.” (Préd 11,7). Legtöbbször arról olvastam, hogy nagy a fényesség. Érdekes módon ez két változatban jelenik meg. Az első mintegy öröm jelentkezik a nép életében, közelebből azokéban, akik igazságra szomjaznak és arra vágnak: „Ha az igazak győznek, nagy a fény és ujjongás, de ha a gonoszok győznek, mindenki elrejtőzködik.” (Péld 28,12). Hirtelen mintha megvilágosodna előttünk a felismerés, melyben jól esik kimondanunk, hogy igazságpártiak vagyunk és ennek köszönhetően nem szégyelljük kimutatni örömünket. Igen ám, de gyakran megesik, hogy az igazságtalanság győz és ebben az esetben mi is elrejtőzünk, hogy ne is lássanak bennünket abban a társaságban, mellyel nem vagyunk szolidárisak. Az a kérdés, hogy meddig sikerül bujkálnunk? Egyszer csak elő kell jönnünk a rejtkehelyünkről és szint kell vallanunk. Ebben az esetben is két megoldás létezik. Az egyik, ha nyíltan kiállunk a gonoszok mellett és arra törekszünk, hogy hasonlókká legyünk hozzájuk. Netán felülmúljuk őket. A másik lehetőség szerint ott kullogunk a többiek között, nem hallatjuk a hangunkat, de mivel nincs más és jobb megoldás, elfogadjuk a helyzetet. Várakozási álláspontra helyezkedünk Ézsaiás prófétára figyelve: „A nép, amely sötétben jár, nagy fényességet lát. Akik a halál országának árnyékában laknak, azoknak világosság támad.” (Iz 9,1). A második megjelenési forma egyértelműen összekapcsolódik Pál apostol damaszkuszi megtérésével. Mindkét bizonyíték arra utal, hogy „az égből egyszerre nagy fényesség ragyogta körül” (ApCsel 9,3), illetve „az égből hirtelenül nagy fényesség” (ApCsel 22,6) vette körül. A jelzős szerkezetek bemutatása során a

következő is a megtérési eseményhez kapcsolódik. Arról számol be Pál apostol, hogy „a ragyogó fényesség elvette” (ApCsel 22,11) látását, aminek köszönhetően útítársai kézen fogva vezették be őt Damaszkuszba.

A fény meghatározásakor fontos helyet foglal el Isten jelenléte. Azt is mondhatom, hogy Isten nélkül nincs fény, vagy ahol jelen van Isten, ott azonnal megjelenik a fény is, attól függetlenül, hogy a 24 óra melyik napszakában vagyunk. Az Úr ajándéka kétféleképpen jelenik meg a fényben. Az első, amikor „világosságul adja a napot a nappalnak, és fényességül a holdat és a csillagokat az éjszakának” (Jer 31,35). Az Úr gondoskodott arról, hogy örüljünk a nappal fényességének és lehetőségünk legyen éjszaka is arra, hogy ne mindig tapogatózzunk a sötétségben. Az Úr másként is gondolt teremtményeire, mert nem személyválogató, hiszen „Szegény és elnyomó egymásra találnak: az Úr az, aki fényt ad mindkettő szemének.” (Péld 29,13). Itt viszont nem szabad elragadtatnunk magunkat, túl korai következtetést sem szabad levonnunk, legalábbis, ami az elnyomó és elnyomott helyzetét illeti. Egyet megjegyezhetek, hogy bárkiről is legyen szó, mindenki tapasztalja a külső fényt, csupán az a kérdés, hogy milyen mértékben világítja meg bensőjét? A lényeg az, amire Ámos próféta utal: „Jaj azoknak, akik az Úr napja után vágyakoznak! Mi lesz számotokra az Úr napja? Sötétség, nem fényesség!” (Ám 5,18). És itt el kell gondolkodnom egy kicsit. Először is „Jahve napja” kötötte le figyelmemet. Azért is lényeges ez, mert először itt jelenik meg a prófétai irodalomban ez a fogalom, mely sokkal korábbra nyúlik vissza a zsidóság történelmében. Pontosan az egyiptomi szabadulásig. Miről is van szó? Arról, hogy az Úr személyesen beleavatkozik népének történetébe, aminek köszönhetően megsemmisíti Izrael minden ellenségét. Igen ám, de a próféta szerint ez a nap romlására lesz a népnek is, mert ugyan világosságként várják a szabadítást, ami sötétséggé változik. Sőt arról is beszél a próféta, hogy amikor az oroszlántól és medvétől űzött ember menedéket keresve szalad, majd fáradtan falhoz támaszkodik, váratlanul éppen pihenés közben halálosan megmarja a kígyó. Szokásos módon itt is elhangzik a megoldás ígérete, melynek az a rövid értelme, hogy csak abban az esetben várhatja Izrael népe reménységgel Jahve napját, amennyiben a jog és igazság folyamatos és tapasztalható közöttük és nem szárad ki, mint nyáron az üres folyómeder.

A következő bizonyítékok arról szólnak, hogy Isten a fényesség:

1. „A lába alatt olyan valami volt, mint a zafír kövezet, és fénylett, mint a tiszta ég.” (Kiv 24,10). Érdekes, hiszen emlékezzünk csak arra, hogy Istent nem láthatja senki. Vagyis látható, de a fény, mely ebben az esetben úgy ragyogott, mint a tiszta égbolt.

2. „Megteszem, hogy elvonul előtted egész fényességem” (Kiv 33,19). Lényeges szempont a korabeli eseményekben, hiszen nem elegendő a nép számára, hogy néhány vezetőre (Mózes) támaszkodhat egy hosszú út során, mint a pusztai vándorlás. Éppen

ezért szükség volt Isten jelenlétére, aki fényes felhőben mutatkozott és népe előtt járva mutatta számukra az utat.

3. „Előtte fényesség és fenség, szentélyében hatalom és öröm.” (1Kron 16,27).

4. „Előtte fenség és méltóság, szentélyében hatalom s fényesség.” (Zsolt 96,6). Ne csodálkozzunk azon, hogy a szentélyt időnként – főleg az áldozatok bemutatásakor – fényesség és fenség vette körül. Felfogásunktól eltérően a korabeli zsidóság meggyőződése volt, hogy Isten lakóhelye a szentély köré tehető, mely egyértelműen nyilvánvaló volt akkor is, amikor sátorban mutatták be az áldozatokat és akkor is, amikor megépült a jeruzsálemi templom.

5. „Jöttél, te Hatalmas, fénybe öltözött: hegyekre szóló zsákmányt szereztünk.” (Zsolt 76,5). Amikor elhatároztam, hogy lejegyzem ezt a bibliai verset, majd nem sikerült megtennem úgy, hogy többször is el ne olvassam és értelmezsem mondanivalóját, aztán ráébredtem, hogy valami rejtve marad számomra. Azonnal felvillant előttem, hogy jelen dolgozatban éppen a fényvel foglalkozom, ami arra kötelez, hogy ne hagyjak megvilágítatlan egyetlen sötétnek látszó pontot sem. Először valamilyen ellentét támadt gondolataim közt, hiszen egymás mellé kellett helyeznem a szerető és jóságos Istent, valamint a zsákmány kifejezést, mely rablásra, vagy valamilyen hadjárat útján szerzett kincsre utal. Ráadásul nehezítette a dolgomat, hogy akkora zsákmányról van szó, mintha hegyek állnának előttem. Összevettem kíváncsiságszomjamat a teológiai tudományok megállapításaival és arra a meggyőződésre jutottam, hogy a kiemelt bibliai versben valóban „zsákmány hegyei” szerepelnek, viszont „ősi”, vagy akár „örökkévalóság” hegyei is említhetők. Mindennek ellenére az a fontos, amit Isten fényességének segítségével megszerezhetünk életünk során. Ha észrevesszük, hogy mennyi áldásban részesít bennünket, akkor kis erőfeszítéssel hegyekké formálhatjuk azokat. Isten fényessége különös módon is megjelenik. Szavai „fénye világít, és tanítja a tudatlanokat.” (Zsolt 119,130). Rávilágít a zsoltáros arra is, hogy az emberek nem „saját kardjukkal hódították meg a földet, nem a saját karjuk szerezte a győzelmet. A te jobbod volt az, hatalmas karod, s fényes arcod, mert szeretted őket.” (Zsolt 44,4). Ugyanakkor boldog „a nép, amely ünnepelhet, és arcod fényében járhat, Uram!” (Zsolt 89,16). Azt is tapasztalta Isten népe, hogy „észak felől fényesség ragyog fel. Félelmetes ragyogás van az Isten körül” (Jób 37,22), s talán éppen ennek köszönhetően Isten dicsősége „fenség és fényesség” (Zsolt 145,5), amiért népek özönlenek Isten világosságához és a benne támadt fényességhez. (Iz 60,3). Az utolsó gondolat-sorban még egyszer nyomatékot adok a felismerésnek, hogy Istené a fényesség. Erre esküszik a zsoltáriró is, amikor kijelenti, hogy „Tenálad van az élet forrása, a te fényedben látjuk a világosságot” (Zsolt 36,10), majd hozzáteszi, hogy Isten „fénye világít nekünk” (Zsolt 118,27). Semmi mást nem kell tennünk, csak beállnunk a „menetbe” zöld ággal a kezünkben és követ-

nünk azokat, akik a fényre, vagyis Istenre támaszkodnak. Végül pedig mondjuk ki, hogy azért követjük Istent, mert szeretjük Őt. Akik „*pedig szeretnek, legyenek olyanok, mint a nap, amikor teljes fényében fölkel*” (Bír 5,31).

A fény meghatározása során feltétlenül ki kell emelnem Jézus szerepét. Bár ebben az esetben csupán egyetlen bizonyíték szól mellette, máris előrebocsátom, hogy változatosabb gondolatok akkor ébrednek bennünk, amikor a világ világosságaként jelenik meg előttünk a Mester. A látomásokról híres apostol leírásában így szól Jézus: „*Én vagyok Dávid gyökere és sarja, a fényes hajnalcsillag.*” (Jel 22,16).

A cselekvő fény

Mielőtt sorrendbe helyezném és közkinccsé tenném a fényvel kapcsolatos, további bibliai verseket, fontos elmondanom, hogy három összefüggésben található a cselekmény. Az egyik, amikor nem kapcsolódik szorosan a fényhez, viszont a szövegből kiderül, hogy mozgatója, vagy befolyásolója a későbbi cselekedetnek: „*Útitársaim látták a fényességet, de a hangot nem hallották.*” (ApCsel 22,9). A másik a látásra utal, mint „*koraszülött, akit mielőtt élt, már elástak, volnék, mint a magzat, amely fényt sose látott*” (Jób 3,16). Talán a legjellemzőbb bizonyíték Istenre vonat-

kozik, „*aki egyedül halhatatlan, aki megközelíthetetlen fényességben lakik, akit senki nem látott, s nem is láthat; övé a dicsőség és az örök hatalom! Amen.*” (1Tim 6,16). Visszatérő motívumként itt is megjelenik a felhőben vonuló Isten. Bár az előző vers megerősíti általános véleményünket, hogy Isten láthatatlan, az emberi tulajdonságokkal felruházott természetfölötti lény bizonyításának lehetőségeként ismétlődően találkozunk az Ószövetségben ezzel a próbálkozással. A kérdés itt is lehetőséget rejt: „*Tudod-e, hogy Isten mint parancsol nekik, miként éri el, hogy felhője fényt adjon?*” (Jób 37,15).

A másik szempont meghatározóbb, mert közvetve kapcsolatban áll a fényvel. Ennek is jellemző példája, amikor „*Fényében járnak a nemzetek, és a föld királyai elhosszabb bele dicsőségüket.*” (Jel 21,24). A következő példa abban az összefüggésben szemléletes, ahogyan véleményt alkot a panaszló Jób a bűnös emberről, aki a sötétségből „*nem mer fénybe menekülni, hisz ki van szemelve, kard fogja megölni.*” (Jób 15,22). Magára nézve sincs jobb bizakodással, amikor kimondja, hogy „*jót reméltem, és a rossz ért utol, fényességet vártam, és sötétség érkezett.*” (Jób 30,26). Az újabb bizonyíték ebben az esetben nemcsak a fényvel való szoros kapcsolatra utal, hanem néhány isteni tulajdonsággal is felruhazza az embert, amikor arra buzdítja, hogy ékesítsd „*fel magad fönséggel s nagysággal, öltözködj*

csak fel fénybe, méltóságba!” (Jób 40,10). Ki kell jelenítenem, hogy a fönség, nagyság és méltóság ugyan kijár(hat) néhány embernek, mint a királynak, vagy az uralkodónak, de megszoktuk a Biblia nyelvezetében, hogy ezekkel a jelzőkkel kizárólagosan Istent illetik. Nem szabad elfelednünk, hogy, aki felölti magára Isten fényének öltözetét, az úgy beleburkolódik, mint ahogyan Isten betölti lelkével a emberi testünket. Amennyiben nem csodálkozunk Istennek lélekajándékán, akkor nincs mitől tartózkodnunk akkor sem, ha fény önti el emberi testünket, vagyis felöltözünk az isteni fénybe.

A harmadik csoportban emberi cselekvésre utalok, és mint ilyen sokkal gazdagabb formában jelentkezik a fény, melyet érdemes több szempontból is részleteznem. Először olyan cselekvéseket kerestem, melyek magukon hordozzák emberi életünk egy-egy vonását, vagyis mindennapi, vagy rendkívüli cselekedeteink jellegzetességeit. Ilyent jelöl, amikor az „*előtte járó fényességből jégeső és izzó parázs tört elő*” (Zsolt 18,13), vagy valaki arról érdeklődik, hogy melyik „*út visz oda, ahol a fény lakik, és a sötétségnek hol a lakóhelye*” (Jób 38,19). Az emberi cselekvés egyik jellemző vonása, amikor átkaroljuk, vagy szeretettel átöleljük egymást. Ennek kifejező példáit csoportosítottam a következőkben, hogy túl az emberi cse-

lekedet tapasztalatain átfogóbb képet kapjunk arról is, hogy a fény miként sugározhatja felénk ölelő tulajdonságával simogató szeretetét. Azt hangsúlyozza először a zsoltáríró, hogy „*a fény, mint köntös, úgy fog körül*” (Zsolt 104,2), de azt sem tarja kizártnak, sőt egyszerűen kívánja, hogy „*a sötétség, és az éj úgy vegyen körül, mint máskor a fény*” (Zsolt 139,11). Ismerős Ezékiel próféta véleménynyilvánítása népével szemben, aki merészen kiáll Isten szándéka mellett, és ahogy mondani szoktuk, a lényegre törekszik mondanivalójában. Így mutatja be Isten közelgő haragját: „*Ezt láttam: észak felől forgószél támadt és nagy felhő. Fényesség vette körül, tűz, amelyből villámok törtek elő. A belsejében, a tűz közepében valami fénylett, mint az érc.*” (Ez 1,4). Vagyis a természeti jelenségben felfedeztetni népével Istent, aki nemcsak fényben, hanem villámban is megjelenik, hogy tüzet bocsásson azokra, akik megharagították őt.

A fény tulajdonságából eredő cselekvéseket összesítettem, majd azokat sorolom, melyek mintegy megkoronázzák a cselekvésről szóló bizonyítékokat. Hivatásomnak köszönhetően, a szolgálatot mindig komolyan vevő, folyamatosan arra felkészülő szolga figyelmességével olvastam mindig a Szentírást, és ennek ellenére éveken át nem figyeltem olyan részletekre, melyek most kerültek elő a fény megismerésekor. Lenyűgöző a felsorolás, és lélekemelő a

gazdagság, mely olyan hatást keltett bennem, mint a nappalt hozó virradat. Szép lassan, fokozatosan megtelik fénnel a szemünk, a lelkünk, az életünk.

Osztódik. Azt kérdezi Jób, hogy melyik „*út visz oda, hol a fény osztódik, amikor szikrákat bocsát le a földre?*” (Jób 38,24). A kérdés úgy is megfogalmazható, hogy ember eljuthat-e oda, ahol megtalálható a fény igazi forrása? Van-e ember, aki megmutathatná az Istenhez vezető utat? Természetesen abban az értelemben, ahogy a korabeli ember kíváncsi volt rá!

Elsötétül. Sokszor figyelmeztnek szentábrahámi fogalmazásom félreérthetőségére. Ezzel bizony gondom támadt középiskolás koromban, de a későbbiek során is. Ma már egyáltalán nem szégyellem, hogy írásaimban, könyveimben folyamatosan megvillan ez a „hátrány”. Persze nem mondom hangsúlyosan, hogy én megtanultam írni, más tanuljon meg olvasni, hanem arra utalok, hogy az írásmódban megjelenő székely gondolkodás nem válhat hátrányára azoknak, akik úgy döntenek, hogy közelebbi ismeretségbe kerülnek vele. A hosszas bevezető csak arra jó, hogy ennek figyelemben tartásával közelítsünk Jób gondolkodásmódjához, aki arról értekezik, hogy „*Elsötétült a fény, úgyhogy nem látsz többé, elborított a vizek áradata.*” (Jób 22,11). Nem magyarázom a tapasztalható ellentmondást, hanem azonnal ismertetem a következő példát, mely egyre közelebb visz a megoldáshoz.

Kialszik. Kétféle módon tapasztalható a kialvó fény. Az egyik arra utal, amikor „*Szívem remeg, erőm elhagy, szememből kialszik a fény.*” (Zsolt 38,11). A másik viszont a bűnösöket, vagy gonoszokat veszi célba. Érdekes módon jelenik meg a meggyőződés, hogy „*kialszik a bűnösnek fénye, tűzének lángja nem világít többé*” (Jób 18,5), viszont később ennek ellenkezőjéről nyilatkozik, amikor megkérdezi, hogy hányszor „*alszik ki a gonoszoknak fénye? Hányszor borítja el őket veszedelem?*” (Jób 21,17). Bennünk is sokszor megfogalmazódik a kérdés, csak abban a közismert formában, hogy hányszor kerül el a gonoszokat a veszedelem, meddig nézi Isten, hogy mindig kibújnak a számon kérés felelőssége alól?

Sötétre változik. Nem állítom, hogy mindenben kimerítő választ találtam arra vonatkozóan, hogy miként tűnik el a fény. Az viszont tagadhatatlan, hogy a mesterséges fény példája mindig alul marad ahhoz képest, mely Istentől várható. Míg az ember lakásában „*sötétségre változik a fény, kialszik a lámpa, amely fölötte függ*” (Jób 18,6), addig nem kell attól félnünk, hogy ugyanez megtörténik azzal a fénnel, melyet jó reménységgel várunk nap, mint nap Istentől!

Úgy társítottam és soroltam fel a fenti bizonyítékokat, mintha ezt az éjszaka kellős közepén tettem volna. Fontos ez, hiszen szükség van egy fényforrásra, mely lehetővé teszi a gondolatok rögzítését, másrészt viszont létezik némi fény, mely beszűrődik kintről. Világít a Hold, és az utcai világítás is ozlatja a sötét-

séget. Az elkövetkezőkben haladjunk végig azon a folyamaton, mely a hajnalhasadás megfigyelésével zajlik le szemünk előtt!

Derül. A hajnalhasadás egyik jellemző példája az a párhuzam, amikor fény derül néhány bűnre, vagy éppen elkövetett rossz cselekedetre. Cseppet sem kellemes a téma, de valljuk be, hasonlóan rossz sokszor az ébredésünk is, amikor „*bal lábbal*” kelünk, de ennek ellenére szembe nézünk az új hajnal kihívásaival. Jób úgy gondolja, hogy az „*egék derítenek fényt a bűneire, fölkel ellene az egész földkerekség.*” (Jób 20,27). Ezzel nincs is semmi gond, hiszen értjük, hogy az égiek során első sorban Istenre gondol. „*Aki ellenben az igazsághoz szabja tetteit, a világosságra megy, hadd derüljön fény a tetteire, amelyeket az Istenben vitt végbe.*” (Jn 3,21). Mintha megjelenne az ember szabad akarata, aki eldönti, hogy mihez is kezd bűnös múltjával. Sőt az embernek meg kell értenie végre, hogy nincs titok, mely ki ne derülne egyszer, és mindarra „*amit elítéltek, fény derül, s ami így világossá válik, fényforrás lesz.*” (Ef 5,13-14). Nyomban hozzáteszem, hogy ebben az összefüggésben nemcsak az értendő, amit sugall a szöveg, hanem az apostol utal Jézus megváltói tevékenységére is.

Felragyog. Szép lassan dereng a támadó fény (Eszt 1,k), sőt gyarapszik is, mint a gazdag házának fénye (Zsolt 49,17). Aztán átveszi a fény a sötétség helyét! Fokozatosan, mint amikor felragyog a Nap „*fénye ösvényeiden*” (Jób 22,28), vagy mint az igazság és szabadság „*felragyog, mint a fény*” (Iz 51,5). Olyan mindez, mint egy álom, melyben nem maradt semmi beteljesületlenül: „*sem a kis forrás, amely folyóvá dagadt, sem a fény, amely felragyogott*” (Eszt 10,c).

Eláraszt. A látomások írója arról mesél, hogy angyalt látott, melynek „*hatalma volt, s fénye beragyogta a földet.*” (Jel 18,1). Hasonló tapasztalatról számol be egy korábbi tudósítás is, miszerint egyszer „*csak megjelent az Úr angyala, a helyiséget pedig fény árasztotta el.*” (ApCsel 12,7). A zsoltáriró gondolkodásában Isten jelenik meg, aki a „*jóknak világít, mint fény a sötétben, kegyes, igazságos és irgalmas.*” (Zsolt 112,4). Nekem is sokkal jobban tetszik, amikor arra a fényre összpontosítunk, mely Isten jóvoltából támad a földre és nemcsak megvilágítja azt, mint egy fény-sugár a helyiséget, hanem szó szerint elárasztja.

Világlik. Jézus életének egyik csodával kapcsolatos mozzanatára utal. Az történt akkor, hogy a Mester maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, majd felmentek egy magas hegyre, ahol pillanatok alatt „*elválogott előttük, arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig olyan fehér lett, hogy vakított, mint a fény.*” (Mt 17,2). Közben látomásban megjelent Mózes és Illés, és javasolták a tanítványok, hogy készítenek egy-egy sátrat. Jézus amíg „*beszélt, hirtelen fényes felhő borult rájuk*” (Mt 17,5). A következő bizonyíték visszarepít az ószövetség korba, abba a panaszáradatba, melyet

kizárólagos hangsúllyal Jób könyvében olvashatunk. Nemcsak ez lényeges, hanem a módszer, ahogyan felruhazza Istent emberi tulajdonságokkal. Ha nem ismernénk a helyzetét, illetve nem tudnánk, hogy minek köszönhetően változott meg korábbi hite, akkor időnként még arra is gondolhatnánk, hogy valamilyen természetfölötti erővel rendelkező emberről beszél, aki mögött *„fényesen világlik az útja, ősz ember hajának gondolnád a tengert.”* (Jób 41,24).

Végül pedig három bibliai vers, ugyanannyi gondolat és egymást erősítő figyelmeztetés. Nem tisztem eldönteni, hogy a sorrend csere enyhítené-e valamilyen formában a felénk hangzó figyelmeztetést, és arról sem sikerült meggyőzőnöm magam, hogy akár még erősebbre is sikerülhetne egy új sorrend felállításával. Nem változtat a lényegen, ha ezeket a bizonyítékokat, valamint a fejezetben megtalálható összes többi, ráadásul a Szentírásban is megjelenőket sorba helyezzük, és új felkiáltójelekkel látjuk el a mondatok végét. Tény, hogy fényre van szükségünk.

Ezt senki nem kaphatja meg Isten nélkül. A fényhez mi is hozzá kell járuljunk, mert ellenkező esetben a sötétség munkásai, vagyis Belzebub segítői leszünk. Függetlenül attól, hogy adventben járunk, vagy az év más időszakában, egyformán várunk a fényre. Szomorú lenne az életünk, ha naponta megismételnénk a prófétával: *„Világosságra várunk, s íme sötét van; fényességre és mégis homályban járunk.”* (Iz 59,9).

A másik kérdés a fény megtagadásával kapcsolatos. Bonyolult az idecsatolható magyarázat. Egyrészt, mert két részre tagolódik az emberiség: a jó emberek és a gonoszak csoportjára. Itt nem csak arról van szó, hogy a gonosztevéktől megtagadják az élet fényét (Jób 38,15), hanem arról a nehézségről is, hogy mi melyik csoportba, vagy csapatba tartozónak valljuk magunkat. Ne essünk tévedésbe! Ennek a kérdésnek a megválaszolása nem attól függ, hogy miként vélekedünk az adott kérdéstről, vagy milyen kedvünk van az őszinteséghez. Sőt, egyszerűen kimondható, hogy erre nem is kíváncsi a kérdést megfogalmazó világ. Azon az állásponton van ugyanis, hogy ebben a kérdésben Isten mondja ki a helyes választ. Ő dönti el, hogy ki milyen mértékben érdemesült a világra áradt fényre. Végül pedig kimondom, hogy Isten dönti el azt is, hogy ki érdemes arra, hogy belepillantson a következő hajnal fényébe, illetve kinek érkezett el az *„örök világosság”*.

Végül a záró gondolat, mely ugyanakkor nyitva is hagyhat egy lehetőséget, melynek köszönhetően bármikor folytathatjuk a feni elmélkedés szépitgetését, csoportosítását, kiegészítését. Jézustól halljuk, hogy *„nincs elrejtve semmi, amire fény ne derülne”* (Mk

4,22). Két figyelmeztetést rejt ez a kijelentés. Az egyik az ideig-óráig *„eltemetett”* dolgokra vonatkozik, mely beletartozik ugyan a titkolt *„holmik”* gyűjtőfogalmába, de nincs értelme sok időt fecsérelni ennek részletezésére. Gondoljunk csak arra, hogy olyan ez, mint a titkon eltemetett holttestek megtalálása. Időt igényel ugyan, de egyszer napvilágra kerül a test és a tettes is. Éppen ezért arra kell összpontosítanunk, hogy igazság lapul Jézus meglátásában, mely nem emberi bölcseségen, hanem Isten fényderítő akaratán alapszik.

A másik gondolatkör mélyebb, és első sorban nem a temetéssel kapcsolatos. Ez hitünk egyes tételeire, vagy általánosan elfogadottnak bizonyuló hittételekre vonatkozik. Számtalan kérdés létezik, melyekre nincs egyértelmű válasz annak ellenére, hogy teológusok, más hozzáértő emberek tüzetesen, témára bontva foglalkozunk a Szentírásban fellelhető bizonyítékok felsorolásával. Nem azt mondom, hogy megannyi vállalkozás sikertelen, hanem hangsúlyozom, hogy csupán részigazságokat sikerül felvázolnunk a bennünk található teljességre való törekvés ellenére is.

Vegyük alapul a sok próbálkozást, melyben arra törekszik az Ószövetség embere, hogy minél hatásosabban körülírja Istent. Beleesik csapdájába, amikor ember-szerű tulajdonságokkal felruhazza Istenét, akiről tudja, hogy nemcsak a törvény tiltása határozza meg az ábrázolást, hanem ilyenné teszi láthatatlan lényege. Sokszor mi sem különbözünk ezektől a *„primitív”* gondol-

kodású embertársainktól, amikor olyasmire kényszerítjük Istent, ami gondviselő szeretetével ellentétes. A korábbi kérdések szinte minden esetben megválaszolatlanok maradnak, amennyiben időben nem sikerül arra az álláspontra jutnunk, hogy a kérdések némelyike meghaladja értelmi és hitbeli képességeinket, s így ennek köszönhetően nem is érdemes foglalkoznunk vele. Vagyis igen, de helyezzük át ezeket a hit világába. A kíváncsiság nem sodorhat olyan területekre, ahol nem segítenek, sőt zavaró körülménynek számítanak az észérvek. Ez újabb csapdát jelent, sőt fokozatosan elveszítjük azt a fényt is, melyet Isten adott nekünk azért, hogy világosan lássunk az élet, a hit dolgaiban. A fény, tehát látást jelent és arra kell használnunk, hogy megfelelően tájékozódjunk, amikor sötétségben vagyunk. Amennyiben a fényforrást nem a célnak megfelelően használjuk, akkor balgaságot követünk el, mert véka alá rejtjük, ahol nem biztos, hogy időben megtalálják, és ismét arra használhatják, amire eredetileg rendeltetett. Bízunk kell abban, hogy Isten fényre, világosságra hozza mindazt, ami oda kívánczik.

Pap Gy. László

Farkas Wellmann Éva, költő, kritikus, szerkesztő

Marosvásárhelyen született 1979. március 19-én. 1997-ben érettségizett Székelyudvarhelyen, 2001-ben végzett a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar-angol szakán, 2003-ban pedig ugyanott magiszteri képesítést is szerzett. Az egyetem Hungarológiai Doktoriskolájának hallgatója lett 2008-ban; *Irodalom és közönsége a XVIII. században. Verestói György munkássága* című disszertációját 2012-ben védte. Ez a munka később könyv alakban is megjelent. Ezen kívül két verseskötet szerzője. 2012 óta a Bárka című irodalmi folyóirat és a Bárkaonline szerkesztője.

Farkas Wellmann Éva
(Dávid Botond felvétele)

Kötetei:

Itten ma donna választ. Erdélyi Híradó Kiadó-Fiatal Írók Szövetsége, Kolozsvár-Budapest, 2002 (első kiadás), Irodalmi Jelen Könyvek, Arad, 2005 (második kiadás) – versek.

Az itt az ottal. Erdélyi Híradó Kiadó-Fiatal Írók Szövetsége, Kolozsvár-Budapest, 2011 – versek.

Irodalom és közönsége a XVIII. században. Verestói György munkássága. Gondolat Kiadó, Budapest, 2013 – irodalomtörténeti munka.

A közölt versek a készülő Tízparancsolat-ciklus darabjai. Ez évtől Farkas Wellmann Éva részt vállalt az Unitárius Élet szerkesztésében.

Mástól végképp

Ne gyűjts a földön tárgyat – mind hamis,
ne győzzön fénye, súlya, mérete,
a naprendszerben esetleges az is,
hogy átnyújtják vagy kérdik: kéred-e,

elvenni mástól végképp el ne vedd,
úgyis hány tárgya tartja fogva lelked,
árnyékol rád, miközben rád nevet,
s birtoklása magad-rablásba kerget.

Bármid lehet, azt mondd úgyis: ennyi,
s minden, mid van, elforog közön-kézen;
a vége: ez van, ez maradt, de semmi
idelent úgysem lesz tiéd egészen.

(*Ne lopj, Tiszatájonline*)

A test szerelme

A test szerelme nem ment életet,
csak létrehozza, megteremti azt,
a test szerelme bárkié lehet,

és egymagában módfelett riaszt,
s szerelmed vágyát kilobbanthatod,
elcsurgatod, mint olvadó viaszt,

mit gyertyád fénye végképp elhagyott.
Ha mást kívánsz, úgy herdálsz magad
(ne nézd a tócsát, melybe megfagyott);

a test szerelme elcserélt lakat,
mely szádat őrzi minden alkonyig,
s értelmed kulcsa benne fennakad,

a test szerelme, ha sok, szétfolyik,
mint aprópénzre váltott színarany,
(a szíved gazdasághoz nem konyít),

a bűn kivár, mint lappangó alany.
Érd be többel: voksolj a kevés mellett,
mert szerelmeddé lesz a nincs, a majd,

miért egykor magad feladni kellett.

(*Ne paráználkodj, Tiszatájonline*)

Nevem hiába

Az én nevem ne vedd. Hiába lenne.
Nevem a szádon nem terem meg engem.
Nevem a szádon nem lehetne fegyver.
Nevem a porban több értelmekeket nyer.

Nem én vagyok hibás, hogy nincsen érved,
s csak arra futja: bárcsak érne véget,
nem én azért, hogyha már volt halálod,
nem én azért, ha nevem nem találod.

A világ idejekorán eltemet,
de sose érj rá engemet okolni,
szűkmarkún s habozva mérd a lelkedet:

elcsábítja ezernyi ócska holmi,
és ízekre szednek. Én felmentelek:
nem a te dolgod mindezt megtorolni.

(*Az ő nevét hiába..., Helikon*)

Budapesti Unitárius Egyházközség

2014 adventi vallásos és kulturális programjaink a terveknek megfelelően, meghitt és ünnepélyes hangulatban zajlottak le. Nagy tetszést aratott az Omnis Gobelinművészeti Műhely kiállítása, amely december 7-én nyílt meg gyülekezeti termünkben, és egészen február közepéig látható volt. A műhelyhez tartozó alkotók munkái többek között a japán császári udvarba és az angol királyi családhoz is eljutottak – meggyőződhetünk róla, hogy nem véletlenül. December 14-én, Advent harmadik vasárnapján az istentiszteleten közreműködött gyülekezetünk Bartók Béla Kamarakórusa és Gyermekkara.

December 21-én (vasárnap) 15 órától – hagyományainknak megfelelően – megrendeztük a gyermekek karácsonyi ünnepségét a templomban. Az ünnepi műsort a gyermekek által szavalt versekből, énekelt dalokból és hangszerükön eljátszott darabokból állítottuk össze, s természetesen az ajándékozás sem maradt el.

December 24-én (szerdán) 16 órakor szentesti áhítatot tartottunk templomunkban. Szabó Csengele legátus, teológiai hallgató vezetésével felidézttük Jézus születéstörténetét – bibliai idézetekkel és mindannyiunk által ismert karácsonyi dalokkal, a sötétben világító karácsonyi fények áhítatában. December 25-én (csütörtökön) reggel 9 és délelőtt 11 órakor, valamint december 26-án (pénteken) 11 órakor úrvacsoraosztással egybekötött karácsonyi ünnepi istentiszteletet tartottunk, amelyeken több mint 500 fő részesült úrvacsorában. Óévbücsúztató istentiszteletünkre december 28-án, 11 órától került sor; január 1-jén pedig újévi ünnepi istentiszteletet tartottunk, amelyet a hagyományos, egyházkerületi és egyházközségi szeretevendőség követett.

Január 18-án, vasárnap 10 órától a Kossuth Rádió élőben közvetítte istentiszteletünket, amelyen Kászoni-Kövendi József lelkész, püspöki helynök természetesen a vallásszabadság kérdésével, az 1568. évi tordai országgyűlés határozatával foglalkozott. Február 12-én, csütörtökön a Magyar Televízió munkatársai felvételt készítettek későbbi műsoraikhoz, a templomban és a gyülekezeti teremben. Ennek keretében délután a vasárnapi iskolás gyerekek adtak verses-zenes műsort Mészáros Nóra kántorunk és Szél Emília hitoktatónk irányításával.

Február 14-én, szombaton 16 órától megrendeztük szokásos farsangi multságunkat az 1. emeleti gyülekezeti termünkben. Február 28-án, szombaton délelőtt egyházközségünk gyülekezeti termében rendezték meg az egyházkerületi gondnok-presbiteri találkozót.

Nemzeti ünnepünkön, március 15-én az istentisztelet keretében megemlékezünk az 1848/49-es forradalom és szabadságharc hőseiről. Március 21-én, szombaton 17 órától kerül megrendezésre Létláng Ifjúsági Istentiszteletünk az első emeleti gyülekezeti teremben. Az első alkalom mottója: „Elindulás(ok)”. Március 22-én, vasárnap húsvétváró családi napot rendezünk. Már 10 órától várunk mindenkit: készülünk különféle kézműves foglalkozásokkal és természetesen tojásfestés is lesz. 12 órától Kászoni-Kövendi József püspöki helynök vetített képes előadására kerül sor az ICUU (Unitárius-Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa) 20 éves fennállásának alkalmából. Tisztújítással egybekötött éves egyházközségi közgyűlésünket március 29-én, Virágvasárnap, az istentisztelet után rendezzük.

Retkes Attila

Gyermekek karácsonyi ünnepsége

Farsangi ünnepség

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

Valami vége, valami kezdete

Karácsonyt megelőző, immáron hagyományos istentisztelettel egybekötött gyermek karácsonyi ünnepségünkre 2014. december 21-én került sor. Sajnos a nagy erővel tomboló influenza járvány minket sem kímélt, így sokan voltak kénytelenek elmulasztani az eseményt. Jelenlévő híveink azonban kellemes, kedves élménnyel gazdagodtak, gyermekeink szavalatai, karácsonyi énekei által.

Ünnepi istentiszteletünket a megszokott módon, december 25-én tartottuk úrvacsora osztatással egybekötöttén, dr. Szent-Iványi Ilona és Szász Adrienne lelkésznök szolgálatával. Ezen alkalommal, nagy örömkre, híveink teljesen megtöltötték a pestszentlőrinci templomot.

A december 28-i istentisztelet keretében a templom bejáratánál márvány emléktáblát avattunk, Vincze Éva és Hiros Csaba testvéreink jóvoltából, egykori tiszteletbeli gondnokunk, Molnár János emlékére. János bácsi 1928. január 2-án született Csákváron. Édesapja Molnár Pál, templomépítő presbiterünk. Szüleivel Lőrincen az Állami telepen laktak. Szülei 1928-tól részt vettek Pethő István lelkész mellett a lőrinci gyülekezet életében, 1935-36-ban a szülők két kezükkel és adományokkal is segítettek a templomépítést.

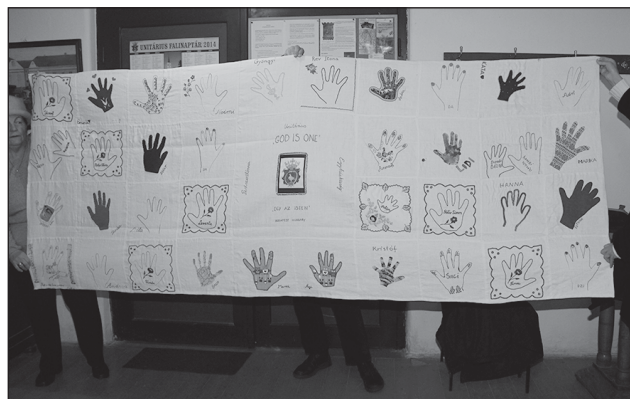
Giba Ferenc, dr. Szent-Iványi Ilona, Erdő Mária, Molnár János a tiszteletbeli gondnoki oklevél átvételekor Kolozsváron

Molnár János 7-8 évesen szintén segített és hordta a téglákat a felszámolt lőszergyár lebontásából a templomhoz kisfiúként. Egész életét a gyülekezetben töltötte. Huszti János lőrinci lelkész mellett lett presbiter az 1960-as években, 1987-ig presbiter volt, majd 1987-2005 között az egyházközség gondnoka, a Magyarországi Unitárius Egyház képviselő tanácsosa, és főtanácsi tagja volt. 2005 óta is, mint a gyülekezet templomgondnoka, harangozója minden vasárnap ott volt az istentiszteleten, áldozatos munkával segítette a gyülekezet életét. Igazi közösség-építő ember, jóindulatával, egyház szeretetével példamutató családi és

hitéletével kiérdemelte a tiszteletbeli gondnoki címet. Egyházi munkáját áldozatosan, hittel, szeretettel végezte. 2013 júniusában a MUE Főtanácsn Bálint-Benczédi Ferenc püspök úr adta át János bácsinak a tiszteletbeli gondnoki oklevelet és ajándékot. Nagyon hiányzik nekünk. Az Úristen adjon neki örök csöndes végső nyugodalmat!

Ugyancsak az ő és dr. Jakab Jenő egykori pestszentlőrinci lelkész emlékére, a keblitanács határozata alapján 2015 évben újítjuk fel templomunk kerítését és székelykapuját.

Karácsony ünnepének kapcsán megemlékeztünk a mindenki által jól ismert karácsonyi dal, a Jingle Bells történetével. Ennek apropója, hogy a történet szervesen kötődik az Egyesült Államokban található Savannah város unitárius gyülekezetéhez, mely most már több, mint egy éve a Pestszentlőrinci Egyházközség testvérgyülekezete.

A „patchwork” terítő

Ezen kis történet felelevenítésével és egy egyedi ajándékkal kedveskedtünk az ünnep alkalmából Savannah-i testvéreinknek. Utóbbi elkészítésében gyülekezetünk szinte valamennyi aktív tagja részt vállalt, így született meg a harminchat kézlennyomatot és középen az unitárius címet ábrázoló patchwork terítő, melyet hála lelkésznöknek, még karácsony előtt sikerült postai úton eljuttatnunk az Egyesült Államokba, ahol testvéreink nagy-nagy örömmel fogadták. Az ajándék elkészültéért külön köszönet illeti dr. Petrovai Lászlóné, Zsókat, aki hosszú órák kemény munkájával az elkészült kicsi kézlennyomatot ábrázoló terítőt egyetlen nagy kézimunka-csodává varázsolta.

Az új esztendő első istentiszteletére 2015. január 4-én került sor, melyet baráti beszélgetéssel egybekötött újévi koccintás követett az egyházközség gyülekezeti termében. Az új év persze új kihívásokat, feladatokat is jelent. Eddigi munkánkat folytatván igyekszünk gyülekezetünket építeni, templomunkat szépíteni, híveink, barátaink, lelkészeink és mindenki meglepésére.

Szöke Lídia

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

„Hóttalan a hegyek inge”- írta Nagy Gáspár költő és bízott, hogy mindenképpen „el kell érniünk Betlehembe!” Hóttalan napokkal, hetekkel jártunk adventi utunkon, ünnepeltük karácsonyt, léptünk át az új esztendőbe, majd a farsangba is. Kis gyülekezetünknek nem szegte kedvét, a hideg sem riasztotta vissza, hogy hagyományossá vált, tett alkalmainkat méltóképpen megüljük, megünnepeljük. Egyszer-kétszer az Alföld inge havas lett, de csak néhány órára napra, azért, hogy az „Új csizmám a sárban / Százszor bepiszkolnám, / Csak az Úrnak szerelmemet / Szépen igazolnám”- ahogy „dúdolgatta” Ady Endre „1883 / Csúf karácsonyában.” Híveink is, mi is így cselekedtünk ünnepi készülődéssel, ünneplésekkel.

December 16-án meghívást kaptunk a Nyugdíjasok napközi Otthonának vezetőnőjétől, hogy adjuk elő karácsonyi műsorunkat. Népes és megható volt gyermekszívvvel karácsonyozni.

December 17-én a Hagyományörző Népdalkörrel a Hajnal István Idősek Otthona meghívásának tettünk eleget, ahol újra szerepeltünk verses-énekes műsorunkkal. Ugyanazon a napon délután a Népdalkör keretében tartottunk karácsonyi előzetest.

December 18-án, Eleken a Pszichiátriai Betegek Otthona két részlegén mutattunk be összeállítást műsorunkból, amelyen mintegy 120 beteg és ellátott vett részt valamint szerepeltek is.

December 19-én a Kossuth Lajos Általános Iskola igazgatója hívásának tettünk eleget, amikor az iskola diákjai által betanult és előadott betlehemes játékot nézhettük meg.

Szenteste és karácsony megünnepélése lélekemelő volt, a „feketesége” ellenére, amikor „se hó, se hold nem világolt”, mégis „fölragyogott a jászol”, mert megérkeztünk Betlehembe. Istentiszteleteinken, a három helyen 57-en vettek úrvacsorát, szenteste tele volt a templom, az ünnepen is 14 gyerek vett részt itthon és Gyulán, az ökumenikus kápolnában.

A gyermekeink és a rászorulókat megajándékozása külön örömet jelentett. Köszönjük aldozatos híveinknek, a Gondviselés Segélyszervezetnek és az Unitárius Alapítványnak.

Gyermekeink sikereiről is számot adhattunk, a hit-tanórák buzgó látogatásáról, iskolai tevékenységükről. A több tízezres példányszámú Békés Megyei Hírlap tudósított arról, hogy Kovács Gréta Tünde, a Békéscsabai Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Szakközépiskola végzős diákja a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság által kiírt pályázatán két kategóriában is nyert. A helyi Mazsorett Együttes két unitárius diákja is, Korcsok Klára és Kovács Laura, a 2014-ben, az országos versenyeken elért eredményeikért elismerést kaptak. Sikereiknek örülünk, hiszen jó tudni, hogy fiataljaink is ott vannak mindenhol az országban.

December 27-én ott voltunk a Polgármesteri Hivatal évbúcsúztatói rendezvényén, ahol köszöntőt

Betlehemes az unitárius templomban

mondtam és karácsonyi műsorunkból részletet mutatunk be 4 résztvevővel.

December 31-én megtartottuk a hagyományos (erdélyi) óév-búcsúztató és újév-köszöntő istentiszteletünket elég népes csoporttal az akkor ránk szakadt rettenetes hideg ellenére.

Január 4-én, vasárnap újévi beszámoló istentiszteletet tartottunk a 2014-es eseményekről.

Január 10-én utolsó útjára kísértük és porait elhelyeztük a temető urnafalába Baranyi Ferencné Borsányi Adrienn 73 évet élt testvérünknek. Evangélikusnak született, de a baráti család minket kért fel a búcsúztatásra. Az idő mostohasága ellenére nagy részvétel mellett köszöntünk el tőle, a sok lelki kincssel és isteni szellemi adottságokkal megáldott feleségtől, édesanyától, nagymamától, rokontól, jó baráttól, ismerőstől. Kemény, kitartó harcot vívott a kegyetlen kórral, küzdelmét a még évekig szeretetei mellett maradás koronázta meg.

Január 11-én megemlékeztünk a vallásszabadság kihirdetésének 447. évfordulójáról. Az alkalomhoz illő előadás, énekek és versek hangzottak el tizenhét műsorszámban. (Erről is, mint közösségünk más történéseiről az unitárius hálón képeket jelentetünk meg mindig.)

Január 18-án tartottuk meg az éves, számadó közgyűlést. Volt bőven, amiről számot kellett adni. A sok egyéb rendezvény mellett a majdnem 6 milliós forintba került templom felújításról, a harangok elektromos meghajtásra szereléséről. A munkák elvégzéséhez három millió forintot támogatást kaptunk az EMMI-től pályázat útján, dr. Kövér László házelnöktől, tiszteletbeli unitárius egy millió forintos adománnyal segített, a többi mi kellett előteremtünk híveinktől, szimpatizánsainktól, a helyi városvezetés és más segítő aldozatkész közmunkájával és odaadásával.

A választásokat is megtartottuk, továbbra is Kovácsné Czeglédi Mária Tünde a gondnokunk, presbitereink: Barna Lajosné, Varga Andrásné, Simonné B. Erzsébet, Kovácsné Cs. Irmuska, Kovács Bálint és

Imahéten a református gyülekezeti teremben

az újonnan választott Kovács Lajos. Gyulai szórványunkban is megmaradtak a régi vezetők: Kispálné Romvári Etelka szórvány-gondnokasszony, Kovács Attila, Sóti Frigyesné és Wengert András presbiterek. Megbízatusuk a következő három évre szól.

Január 18-án kezdődött az egyetemes imahét. Kolozsvári egyházvezetésünk elrendelte a közös rendezést, amit mi 25 éve folytatunk itt a többi testvérfelekezettel. Kedden, 20-án a mi templomunkban szolgált Tóth Zoltánné Ildikó, református lelkész és Hüse József katolikus plébános. Szerepeltek a református és unitárius dalosok. Új éneket is tanultunk.

Hangulatos szeretetvendégséggel fejeződött be az együttlét, a közös imádkozás. Híveinket ismét autókkal hoztuk el és vittük haza, ugyanezt tették a testvérfelekezetek is. Szerdán, 21-én a katolikus kápolnában találkoztunk, ahol én is prédikáltam a másik két kollegával együtt. Itt is énekek hangzottak el az ismert dalosok részéről. Szeretetvendégség is volt.

Csütörtökön, 22-én a reformátusok gyülekezeti termét töltöttük meg több mint százan. Eljöttek a nagyrábéi-bihartordai református lelkész, felesége és

hívei mintegy 15-en. A fiatal lelkész prédikált, mi, a helybéliek daloltunk, verseltünk. Nagy szeretetvendégség is volt.

Pénteken, 23-án feleségemmel Dévaványán szolgáltunk, a prédikáció mellett énekléssel is.

Január 25-én zártuk az imahetet, amikor a helyi Idősek Otthonában is templomoztunk.

Február 8-án megnyitottuk a Családok Hetét is megfelelő előadással és műsorszámokkal.

Február 15-én farsangi rendezvényt szerveztünk nagy sikerrel, besegített a Margaréta Családos Egyesület is. Hegyesi Zsolt és Korcsok András vezette a gyermek-istentiszteletet. Sok értékes tombolat nyertek gyermekeink, nagyszerűek voltak a hozott sütemények is.

Február 22-én, immár ötödik éve tartjuk a Kommunizmus Áldozatainak Emléknapiját. Az emlékbeszédet Kovácsné Czeglédi Mária Tünde gondnokasszony tartotta, szerepelt a református énekkar, a Népdalkör és a mi énekesaink, versekkel, dalokkal. Ott voltak híveikkel és elmondták gondolataikat a református lelkész és a katolikus plébános is.

Február 28-án, szombaton hivatalosak vagyunk az Erdélyi Szövetség éves közgyűlésére Budapestre, valamint Atkára, ahol Lovagrendünk tartja rendi gyűlését. Mindkét helyen szertartás és énekes-verses műsor bemutatását igénylik tőlünk a szervezetek vezetői.

Március 1-jén a helyi Idősek Otthonában és Gyulán tartunk nagybőjti istentiszteleteket.

Március 8-i istentiszteletünkön köszöntjük a nőket alkalomhoz illő versekkel, énekekkel.

Március 15-e újabb ünnepi, ökumenikus alkalom. A reformátusoknál tartjuk a három felekezet papjai és hívei megfelelő szolgálattal, műsorrall. A városi rendezvényen is részt veszünk, koszorúzunk. Isten áldását kérjük minden tervünk, álmunk megvalósítására.

Balácsi László

Emlékezetes emlékezés...

Éppen öt esztendővel ezelőtt avattuk fel templomunkban, a Kommunizmus Áldozatainak Emléknapiján a SOHA TÖBBÉ! A KOMMUNIZMUS 100 MILLIÓ ÁLDOZATÁNAK EMLÉKÉRE készített márványtáblát. A sajtóbeli meghirdetésre keresetlen szavú megkeresések, telefonhívások is jöttek, hogy honnan tudom ezt a számot, miféle vájkálás ez a múltban egy egyház részéről, stb., hogy a keményebbeket, durvábbakat ne említsem. Akárcsak 2005-ben, amikor a NEM! NEM! SOHA! feliratú, gyönyörű trianoni kopjafát avattuk a 2004. évi fekete adventi népszavazás sebeinek gyógyítására. Még az is lehet, hogy ugyanazok, vagy ugyanazon körökből érkeztek a telefonhívások... A remény az éltetett továbbra is, hogy az őszinte emlékezők nem hagyják elnéptelenedni ezt az alkalmat sem, akárcsak a június 4-i emlékezést.

Így is van eddig. Minden évben, immáron öt éve, ökumenikus istentiszteleten emlékezünk az áldozatokra.

Pedig volt olyan rettenetes csúnya idő is, amikor féltő volt, hogy nem jön el senki. De az emlékezők hűen kitartottak. Itt, kis hazánk e táján oly kevés a történelmi nagy sorsfordulókra emlékeztető hely, szobor, emléktábla és egyebek. Sokszor az éppen felelős településvezetők, magukat keresztény magyar embernek, jobboldalinak tartók maradnak távol az ilyen eseményektől, amelyekből tanulni lehet és amiket át kell(ene) adni az újabb nemzedékeknek. Ezen az emlékezésen szépen összegyűltek az egyházak vezetői híveikkel. Mindhárom lelkész elmondta emlékező gondolatait, majd énekek, versek következtek, egyik-másik még ma is megrázó élményt jelentett annak a sötét kornak rémségeiből. A városvezetésből egyedül a gondnokasszonyunk jelent meg és olvasott fel megható verset. A többi műsorszámot a Györfi Gyula

Ünnepi műsor az évfordulón

zenetanár vezette Népdalkör, hittanosok és felnőtt énekesek, verselők adták elő nagy átéléssel.

Ami emlékezetesebbé tette az évfordulót az volt, hogy a református gyülekezetbe a Sárospataki Gimnáziumból vendégek érkeztek – lelkesük és gitárművész angol tanáruk kíséretében – és ők is eljöttek hozzánk emlékezni és előadtak egy szép zsoltár-összeállítást. Nagy élmény volt hallgatni őket, akárcsak a mi műsorkat.

Szépére sikeredett az emléktábla állításának ötödik évfordulója is. Hisszük, hogy lesz folytatása az ilyen alkalmaknak is.

Balázi László

Kocsordi Unitárius Egyházközség

Kedves Olvasó, néhány villanás erejéig szereték bepillantást nyújtani a Kocsordi Egyházközség és a hozzá tartozó szórványok életébe.

Mozgalmas időszak az ünnepi készülődés, különösen karácsonykor. Öröm nézni a kis kezeket, akik díszeket készítenek ablakra, asztalra, falra, karácsonyfára, szereplő ruhácskára. Csak úgy ragyogtak a szemcskék, éppen mint a betlehemi csillag, bearanyozva ünnepünket. Előadással készültünk Kocsordon, Nagykárolyban és Vásárosnaményban az ünnepi istentisztelet keretén belül. Nyiregyházán szeretetvendégségre is sor került.

A Gondviselés Segélyszervezet csomagjának házhoz juttatása napján vesztette életét konfirmándusunk édesanyja. Szomorú szívvel kísértük utolsó útjára az év utolsó napján.

Újesztendőt is megünnepeltük, majd januárban következett a Vallásszabadság napja. Szeretetvendégséget tartottunk és felvettük a kapcsolatot a kanadai testvérgyülekezettel.

Izgatottan készültünk a farsangra is. Ez esztendőben rövidre sikerült, de nagyon tartalmas volt mindannyiunknak.

Megtartottuk a közgyűlést, mely alkalommal az elmúlt esztendő tevékenységéről számoltunk be. A közgyűlés elfogadta a jelentéseket.

Imahetet tartottunk Szalay Kont református, Takács Zoltán baptista a helyi lelkészek részvételével.

Vallomások

... de ez már egy másik történet (az unitárius hitre térésem története)

Tősgyökeres református családba születtem. A hitbeli meggyőződésem alakításában nagymamámnak volt döntő szerepe. Egyáltalán nem volt bigottan vallásos, viszont a viselkedésén, beszédjén egyértelműen érződött, hogy erős hittel rendelkezik. Ez sok nehéz szituációban volt iránymutatás a családnak és biztos támpont nekem, ha kételyeim támadtak.

Karácsonyi ünnepség

Templomunkban Szalainé Gacsályi Dóra református lelkész végzett istentiszteleti szolgálatot népes hallgatóság előtt. Jómagam a református templomban nyitottam meg az imaheti istentisztelet sorozatot. Évről évre egyre nagyobb népszerűségnek örvend a hitelesítő imahét, mely alkalmat teremt különböző felekezetűek számára a közös imádkozásra.

Márciusban szintén felekezetközi istentiszteletre készülünk nemzeti ünnepünk alkalmával.

Bartha Mária Zsuzsánna

A szüleim szeretete, példamutatása és önfeláldozása, valamint a nagymamám hite végig kíséri az egész életemet, ott van minden döntésemben mind a mai napig. Így abban is, hogy felnőtt fejjel – a feleségemmel együtt – a református gyülekezetből kiléptem és áttértem az unitárius vallásra.

Mi vezetett el ehhez a döntésemhez? Nehéz erre válaszolni, mert nem köthető egyetlen eseményhez, személyhez, vagy időponthoz sem. Lassan és egyre kitartóbban – néha gyötrő vívódáson keresztül – erősödött meg bennem a kétely néhány alapvető református hittétellel szemben. Ez végül oda vezetett, hogy

egy intellektuális logikai úton és egy vállalható hitbeli átalakuláson keresztül kialakult bennem annak a meggyőződése, hogy; „egy az Isten” Akkor még nem tudtam, hogy az unitárius vallásnak is ez a hitvallása.

Most pedig az idevezető útról szeretnék néhány szót szólni.

Megint csak nagymamámmal kezdem. Ő arra tanított, hogy minden cselekedetemhez kérjem a Jóisten segítségét, és ha úgy érzem, hogy megsegített, akkor adjak hálát neki ezért. Nekem ez így rögzült: Jóisten. Más jelzővel (pl.: Úristen, Kegyelmes Isten, Atyaisten, stb.) el sem tudom képzelni az „én Istenemet”. De ez gyerekként azt is jelentette számomra, hogy nem kell más égiek segítségét kérni, bőven elég volt a Jóisten segítése.

Fontos felismeréshez vezettek a világban tett utazásaim is (pl.: India, Peru, Mexikó). Beleláttam abba, hogy minden kultúrában, minden történelmi korszakban az emberek ugyanabban a teremtő és megtartó egy istenben hisznek (pl.: a Hinduizmusban Brahmanban, az Iszlámban Allahban, az Inka vallásban Viracochában és még lehetne sorolni), csak más-más történettel, legendával, személyekkel egészítik ki, alakítják át és teszik képszerűvé a naponta megélt valóságukat.

Új felismerésekhez és összefüggésekhez jutottam a történelem tanulmányozása során is. Rájöttem, hogy a régi történelmi események sokszor csak vélelmezettek, hiszen különböző emberek utólagos – 10, 50, vagy akár 100 évvel későbbi – leírásain visszaemlékezésein alapul. Ugyanez igaz több régi valóstörténeti eseményre is. Nincs ezzel semmi probléma, csak akkor ezeket egy lehetséges történelmi, ill. vallási eseményként kell kezelni.

A vallástörténeti tanulmányozásaim során az is világossá vált, hogy sokszor az érdekek által vezérelt, földhöz ragadt emberi döntésekre mondták azt hatalmi szóval, hogy az egy un. „isteni kinyilatkozás”. Ha csak a bigott, vakhit létezne bennem – aminek az egyik jelszava ez: „Ne kérdezz, ne kételkedj, csak higgy!” – ezzel sem lenne semmi gond. De én töprengő, kételkedő és hívő embernek tartom magam, ezért csak egy biztos dolog van számomra ebben a sok bizonytalanságban, hogy: „Egy az Isten!”.

Ezután elkezdtem keresni azt a vallást ami be tudja fogadni a kételkedéseimet és egyisten hitemet. Így találtam rá ötvenéves koromra az Unitárius Vallásra. Eleinte csak olvastam a vallás történetéről és hittételeiről. Örültem annak a felismerésnek, hogy sok híres történelmi és művészeti híres ember (és gondolom még több hozzám hasonló egyszerű halandó) is eljutott az élete során azokra a felismerésekre, mint én és felnőtt fejjel, tudatosan léptek be az Unitárius Egyházba (pl.: Bartók Béla, Benjamin Franklin, Charles Darwin). A világ minden részén vannak tehát olyan emberek, akik ugyanúgy hisznek a Jóistenben, mint én. Ezért lett mára egyetemes világvallás az Unitárius Vallás.

Jó volt az is, hogy nem egyedül voltam ezen az úton. A feleségem végig lelki társam volt ebben a hit-

beli átalakulási folyamatban. Ezért együtt léptünk be 2014-ben az Unitárius Egyházba.

Jelenleg a Kocsordhoz tartozó nyíregyházi szóránygyülekezetnek vagyunk a tagjai. Mivel néhány fős kis gyülekezet vagyunk, ezért csak havonta egyszer találkozunk, ha pedig Budapesten vagyunk hétvégén, akkor a Bartók Béla Egyházközség istentiszteleteire járunk.

Ez volt a mi utunk, ez volt a mi történetünk és még van elmondatlan történetünk is, ... de az már egy másik történet.

Róka László

Róka Lászlóné és Róka László

Két út - együtt!

Gyerekkoromat alapvetően a materialista szemlélet befolyásolta, de hatott rám a tágabb család református ideológiája is. A nagyszüleim református vallásukat gyakorolták, ez hatással volt rám is és a családukra is.

A tanulmányaim folytatása során is, az objektív valóság, az ember, mint élő organizmus megismerése motivált. Anatómiai-élettani tanulmányaim is ezt a folyamatot erősítették bennem. Meggyőződésem mélyítésében nagy szerepe volt az akkori társadalmi, környezeti hatásoknak. A vallásos szemléletet belső és külső hatás alapján próbáltam magamévá tenni, viszont soha nem tudtam azonosulni a bigott vallásossággal.

Amikor családom lett, nem okozott gondot, hogy férjemmel együtt, a gyerekekkel megismertessük a vallásos szemléletet és közösen részt vettünk egyházi rendezvényeken, alkalmakon, vasárnapi református istentiszteleten.

Aztán valami hiányérzetem támadt, hogy a testi-lelki-szellemi lét elválaszthatatlan egymástól. Ezért tanulmányaimat is ez irányba folytatva, elsajátítottam, megismertem és magamévá tettem egy holisztikus szemléletet. Ebben az útkeresésben több alternatív szemlélettel, vallási irányzattal megismerkedtem és egyre többször igényeltem, hogy valami transzcendens élményben lehessen részem.

33 éves koromban egy megbetegedés kapcsán ráébredtem és átértékeltem viszonyulásomat önmagamhoz, másokhoz és a magasabb rendűhöz. Attól kezdve próbáltam még több empirikus utat bejárni,

hogy megérezsem, észleljem, saját tapasztalatomon keresztül, hogy valami magasabb erő az ami hat ránk és egyben kapaszkodót is nyújt. Ebben a kereső állapotban sokat segített az erős istenhittel rendelkező társam is.

Az együttélésünk során én továbbra is saját tapasztalatot is gyűjtve, esetleg más formáját választva a segítségkérésnek és a hálaadásnak, nyílt ki bennem is az igény – vallásos dogmatizmus nélkül - az értelmes, humánus, szeretetteljes, békés Isteni tanításra.

Amikor lányunk jó néhány évvel ezelőtt koncertezett a budapesti unitárius templomban, akkor nagy hatást gyakorolt ránk a kiírt jelmondat: „Egy az Isten.”

Férjem tájékozódott az unitárius vallás iránt és felvette a kérdést, hogy vele tartok-e. Igennel válaszoltam. És örülök, hogy egy ilyen “kicsi- nagy” emberi közösséghez tartozhatom.

Róka Lászlóné

Dél-dunántúli Unitárius Szórványegyházközség

Farsang

Farsangi gondolataim alapjául választott biblia textusom a Jób 8,21-ben található: „Megtölti még szádát nevetéssel, és ajkaidat ujjongással”. Az unitárius világ is részese a farsangi eseményeknek, gondoljunk csak a torockói farsangi hagyományra, farsangtemetésre.

Mi, pécsi unitáriusok a Pécsi Erdélyi Klub szervezésében évről évre részt veszünk a hagyományosan megtartott farsangi bálon, ahol a szánk megtelik nevetéssel, ajkaink ujjongással.

Vigadozásunk azonban nem tartalom nélküli, nem öröm nélküli. Ha egy kis időre, de vigadozásunk, nevetésünk feloldja görcsös kötődéseinket problémáinkhoz, számtalan gondunkhoz és bajunkhoz. Ha egy kis időre is, de könnyebb lélekkel járjuk a világot, könnyebben kapcsolódunk egymáshoz.

Minden egy másik, nagyobb távlatba kerül, bátran mondhatjuk, hogy Isten közelségébe.

Jézus alakjával szeretnék példát szolgálni, akinek szenvedéstörténete elhomályosította életének örömteli részét, ezért általában őt szenvedőként, öröm, vígasság, nevetés nélkülüként állították be.

Ám el nem tudom képzelni, hogy Jézus, aki számunkra örömeztetést hozott, aki vacsorával vendégelte meg tanítványait és barátait, aki elfogadta a menyegzőre a meghívás, aki ha kellett ironikus is

A farsangi bál nyitó tánca

tudott lenni, az a Jézus Isten közelségében ne örült, ne nevetett volna.

Példája bátran mutatja, hogy ki lehet szakadni, az unalmas, egyhangú, mindennapi szürkeségből, hogy Isten az ilyesfajta üdvösséget számunkra elérhetővé tette. Bár van problémánk, ki tudunk szakadni azokból, más távlatokba tudjuk helyezni őket.

Az Istenben való, a tartalmas vígasság és nevetés életünk sója. Nyissuk meg tehát annak kapuját és engedjük, hogy a jó, az örömteli, a felszabadító belopakodjon életünkbe.

Máté Ernő

Észak-magyarországi Unitárius Szórványegyházközség

Szórványlétünkhöz mérve „népes” gyülekezeti közösségben tartottuk karácsonyi ünnepi istentiszteletünket. A közös imádkozás és úrvacsoravétel után Krajnik Ágoston hegedűművész szívet-lelket gyönyörködtető dalokkal ajándékozott meg, teljessé téve az ünnep hangulatát. A gyermekek karácsonyi műsorát az egyházközség angyala (ez úton is megköszönjük az Unitárius Alapítvány támogatását) ajándékokkal jutalmazta. Szép és tartalmas ünnepet ültünk.

2015. február 15-én tartottuk évi rendes közgyűlésünket, ahol a múlt év számadásai mellett, az idei tervek is megbeszélésre kerültek, Isten segítségét kérve a megvalósításukhoz.

Kriza János

Karácsonyi „ünnepi” gyülekezet

Számadás és tervezés

Ahogy a természet is télen csendes, mi is vágyunk a meleg szobába, behúzódni a megszokott kis székünkbe, ahol elmélyedhetünk gondolatainkba, számot vehetünk az előző év történéseiről és új terveket szöhetünk. Annak ellenére, hogy a 2014 év nagyon gazdag volt eseményekben, nem lankad a tenni akarásunk az idei évre sem.

A 2014 évben Hódmezővásárhelyen tartottuk magas részvétellel, május 17-én a Magyarországi Unitárius Nőszövetség alakuló ülését, ahol Lakatos Csilla lelkész „Vallásos nevelés a családban” címmel és dr. Kissné Novák Éva „Család, értékek hittel” címmel tartottak előadást.

Fogadtunk kirándulni vágyó, minket megismerni akaró udvarhelyi, sepsiszentgyörgyi csoportokat. Ismeretségekötésünk eredménye, hogy meghívást kaptunk, hogy mi is látogatást tegyünk, viszonzva a megkeresést.

A nyár elmaradhatatlan eseménye a minden év júniusában megrendezésre kerülő kürtöskalácssütős családi nap, melyről már számot adtunk előző írásunkban.

Részt vettünk 2 fővel a Marosvásárhelyen megrendezésre került három napos vezetőképzőn.

Mindezek az alkalmak arra készítetnek, hogy igenis szükség van a szervezett együttlétre, hogy megismerjük egymást, tanuljunk egymástól és megerősítést kapjunk egymás munkájából és továbbgondolhassuk, mit tehetünk mi is azért, hogy közösségeink erősödjenek, a fiatalok ide kíváncsozzanak.

Nehéz feladat, de ha semmit sem teszünk azért, mert azt gondoljuk kevés, amit tehetünk, akkor végképp lemondhatunk a közösségi munkáról.

Hiszem és meggyőződésem, hogy kis lépésekkel, összefogva, kitartással midig lehetett és lehet nagyot alkotni. Ha kezdetben csak egy-két család csatlakozik is a munkánkhoz nem adhatjuk fel a lelkesedésünk. A továbbadott hír arról, hogy ők jól érzik magukat velünk hamarabb terjed, mintha agitálni próbálnánk. Ezért szükség, hogy együttlétünk bensőségesek, megitték és újabb együttlétre ösztönzőek legyenek. A túl sűrű esemény nem szokott ideális lenni. A vágy, hogy találkozzunk akkor alakul ki, ha már egy jó ideje nem láttuk egymást. A közvetlen megkeresés, lelkesítés és gondolatébresztés sokkal ideálisabb, mint levélben meghívni valamennyi potenciális érdeklődőt.

A hosszú téli esték elmélkedésének eredményeképpen születtek „nagy” tervek, melyeknek megvalósításában várom nőtestvéreim segítségét.

2015 június 21-én ismét családi napot szervezünk, majd a nyár folyamán a volt konfirmáltak találkozóját szeretnénk megszervezni és augusztus 8-án, Szelykén részt venni az unitárius világtalálkozón, majd a sepsiszentgyörgyiek meghívására egy hetet tölteni a környező természeti szépségek megtekintése mellett a gyülekezet tagjaival, akiktől tanulhatunk, ötleteket kaphatunk arról, hogy miért van nekik virágzóan működő nőszövetségük. Isten segítségével, bizva a melénk csatlakozó tenni akaró testvéreinkkel azt gondolom, mindezekről majd beszámolhatunk a kedves Olvasóknak.

Hódmezővásárhelyről a dr. Mikó Lőrincné Zsakó Aranka nőszövetség nevében:

Kiss Tünde

A nők szerepe egyházunk életében

Márciusban ünnepeljük a nemzetközi nőnapot, ami a nők iránti tisztelet és megbecsülés kifejezésének napja. Virágok, édesség, kedveskedés helyett álljon itt egy rövid összefoglalás arról, hogy unitárius asszonyaink hogyan kapcsolódtak be egyházközségeink és az egyetemes egyház életébe a múlt század elejétől. Közülük külön megemlíteném Perczelné Kozma Flórát, aki elindítója és feltétlen elkötelezettje volt az unitarizmus eszméjének, aki kitartó hittel dolgozott – sokaknak példát mutatva – egyházáért.

Az 1 Kor 14, 34-ben ezt olvashatjuk: „... az asszonyok hallgassanak a gyülekezetben.” Ez volt az uralkodó felfogás hosszú évszázadokon keresztül a köztudatban is. A nőknek – biológiai adottságaikból kifolyólag – mindig megvolt a társadalom által meghatározott és elvárt szerepük, amely mozgásterületet elsősorban a családra korlátozta, ahol, mint feleségnek és anyának kellett helytállniuk. Az egyház is

ebben látta és ezt jelölte meg fő kötelességükként, legfőbb feladatuknak a gyermeknevelést tartva.

A 19. század végétől és a 20. század elejétől megváltozott a nők hagyományos szerepének megítélése. A női emancipációért harcoló szervezeteknek köszönhetően egyre inkább terjedt az a nézet, hogy az asszonyoknak is joguk van a tudáshoz, a hivatalvállaláshoz, önálló egzisztencia teremtéséhez, a közéletben való szerepléshez. „...ma már szigorúan megkívántatik a nőtől, hogy az úgy a szellemi téren, mint a házas nő teendők körül egyformán állja meg a helyét, hogy szükség esetén itt is, ott is érvényesülhessen.”

Fokozatosan nyíltak meg előttük a népiskolák, egyetemek, sőt papnevelő intézetek kapui is. Természetesen a társadalom konzervatívabb tagjai – első sorban a férfiak – mélyen elítéltek és helytelenítettek minden ilyen irányú változást. Rengeteg vád és rosszszallás érte a politikában, szociális munkában, köz-

letben való részvételük miatt az asszonyokat. Jól mutatja be ezt a közhangulatot Perczelné Egy védő szó a nőmozgalmakról című írása, amely több világi lapban, – Magyar Szó, Őr – szépirodalmi és művészeti újságban jelent meg. E cikke felelet a több „*elsőrangú író*” tollából megjelent vádakra, miszerint a nők indulatainak fékezhetetlensége a történelem folyamán már többször idézett elő rémes botrányokat, és mint „rossz szellemek” befolyásolták mind a politikai, mind a közéleti változásokat. Perczelné Kozma Flóra válaszában hangsúlyozta, hogy a heves indulatos természet, magatartás egyetemes emberi tulajdonság és emlékeztet olyan történelmi időkre, ahol a férfiak egyedül, a nők jelenléte nélkül viselkedtek botrányosan, romboltak, padokat törtek össze, vagdalkoztak. Szerinte a társadalom problémáin csakis egyesült erővel lehet és kell segíteni. Majd befejezőként Jézus példáját említi, aki „... *nem az asszonyok fékevesztett vak dühének esett áldozatul, egyetlenegy kő, egyetlenegy ütés sem érte őt női kézből, mert a feljegyzések szerint asszonyok siettek letörölni verejtékét, asszony nyújtotta számára a fájdalomcsillapító fűszeres és kábító italt- és harmadnapra asszony hirdette először az eszme feltámadását, örökéletét és örök misszióját!*”

Szerencsére az akkori hivatalos egyházi álláspont a haladó irányt követte. Boros György A nő a 20. században című írásában kifejtette, hogy a 20. század nője sokkal műveltebb és fejlettebb, mint a régi korok asszonya. Egy újfajta modem női példakép volt kialakulóban, aki a hivatását és családjá gondozását egyformán komolyan veszi. Aki gondolkodó és mélyen érző, művelt, dolgozó, egyszerű keresztény asszony. Fő célja családjában megteremteni azt a keresztény szellemet, amely az egész társadalmat átformálva erkölcsösebb élethez vezet. Így tehát – bár sokan éppen ennek ellenkezőjét állították, vagyis, hogy a nők emancipációja háziasszonyi kötelességeik elhanyagolásához vezet – a nő elsőrendű kötelessége továbbra is az anyaság, a család összetartása, a nevelés maradt. Tanítatásukkal, lelkük és szellemük művelésével elsősorban e kötelességeik jobb végzéséhez kívántak segítséget nyújtani, hogy a nők is eligazodjanak a gyakorlati életben szükséges jogi, pénzügyi vagy más ismeretekben. Eközben a tehetségesebbeknek lehetőségük nyílt az önállósodásra, függetlenedésre is. Egyben minden asszony kötelessége is, hogy megtalálja a közéletben azt a személyre szabott tevékenységi területet, ahol a társadalom minden tagjára nézve is hasznos munkát végezhet. Ez a terület pedig sokak szerint az egyház építése lehetett. Egy helyen Perczelné erről így ír: „*Az unitárius asszony, ha szellemi foglalkozást óhajt, elsősorban egyházának munkája iránt érdeklődik, annak szellemében építi otthonát és annak szárnyai alatt kíván dolgozni a közjóért...*” A nő feladatát pedig egyszerűen így foglalta össze: „... *mindig odaterelni a jézusi eszméket, ahol a legnagyobb a szükség annak átváltoztató erejére, és rendíthetetlenül hinni az eszme diadalában.*”

A nők egyházunkban az egyleteken keresztül kapcsolódtak be a munkába. 1900 telén Józán Miklós lelkészsége alatt fogalmazódott meg először az a gon-

dolat, hogy Budapesten is kolozsvári mintára Dávid Ferenc Egyletet hozzanak létre. Az egylet célja hasonló volt a kolozsvárihoz: elsősorban az unitarizmus megismertetése a fővárosban illetve az egész országban, ezen túl pedig a társadalom különböző rétegeinek bevonása az egyházi életbe és munkába. Másik törekvése –

Perczelné Kozma Flóra

melynek lelkes szorgalmazója Perczelné volt - a mai Magyarország területén kisebbségben levő vallásunk terjedése érdekében a különböző egyházak együttműködésében való részvétel. Első perctől hirdette, hogy „...*kis templomunk minden felekezeti egyházi szónoka számára nyitva álljon, s együttesen tárgyalhassuk meg a vallás nagy és szent érdekeit az uralkodó materializmussal szemben.*” A Dávid Ferenc Egylet alapszabályzata szerint már a kezdetektől fogva az egyik alelnöki tisztelet nő látta el, Perczelné Kozma Flóra is hosszú ideig töltötte be ezt a posztot Budapesten. A választmányi tagok között is szép számmal akadtak nők, sőt 1899-ben az egylet rendes évi közgyűlése arról számolt be, hogy az önálló- és a fiókegyletek tagjainak fele nő, és a felolvasásokat tartó előadók közt már több nő volt található. Hamarosan az egylet a század eleji szabadelvű gondolkodóknak kedvelt találkozóhelye lett. Az előadók közti számos nem unitárius teológust, papot, költőt, írókat találunk. Így felolvasást tartott itt Masznyik Endre pozsonyi evangélikus tanár, Kovács Sándor evangélikus teológiai tanár, Hornyánszki Aladár evangélikus tanár, Sztéhlo Kornél evangélikus jogász, Rohoska József refonnátus teológiai tanár, Szabolcska Mihály református költő-pap, Zoványi Jenő egyháztörténész, Kecskeméti Lipót főrabbi, Benedek Elek a székely meseíró, Geöcze Sarolta író, vagy éppen Jászai Mari színésznő. Unitárius részről is olyan neves szakemberek tartottak előadást, mint Kanyaró Ferenc, Dr. Barabás Ábel, Kozma Ferenc és még sokan mások. Annie Besant teozofista író is megfordult itt egy alkalommal. Bár a Budapesti Dávid Ferenc Egyletben a munka elsősorban a magasabb értelmiség igényeihez volt szabva, Perczelné vezetésével a nők felkarolták a háziasszonyok, cselédek, munkások ügyét is. Létrehozták a „*cselédotthon*”-t, ahol minden vasárnap délután előadásokat tartottak a cselédlányoknak, varrni tanították őket, és uzsonnát is adtak nekik. A székely munkáslegényeket is összegyűjtötték és vallás-erkölcsi kérdésekről beszéltek nekik. Az ilyen jellegű munkát 1910-ben a Nőszövetség vette át, amely a Dávid Ferenc Egylet indítványára kezdte meg munkáját, s melynek budapesti elnöke Perczelné Kozma Flóra lett. Még ugyanebben az évben az egylet

védnöksége alatt megalakult a Dávid Ferenc Ifjúsági Kör.

A nőegyletek és nőszövetségek elsődleges célja az asszonyok által végzett bel- és külmisszió volt. Ezen egyletek tagjai a középosztályhoz tartozó, rendezett anyagiakkal bíró hölgyek voltak. Találkozóik hetente egyszer vagy kétszer voltak, ahol valamilyen előadás vagy szavalat hallgatása közben kézimunkázással foglalatostkodtak. Feladataik közé tartozott a jótékonykodás is. Árvákat, özvegyeket segítettek, s a munkaképes, nehéz helyzetben levő asszonyoknak, lányoknak próbáltak ismeretségeik révén munkát szerezni. Ruhagyűjtési akciót szerveztek a szegényebb családok részére, gondoskodtak az iskolába nem járó, de már tanköteles gyermekek beíratásáról, így egyfajta szociális gondozói munkát végezve. A háború idején Perczelné vezetésével külön minden szombaton összegyűltek, hogy a harcoló katonák számára hósapkákat, térdvédőket, csuklódédőket készítsenek. Emellett többször tartottak a cselédeknek teadélutánt, hogy ott felhívják a figyelmüket mindarra a veszélyre, ami a nagyvárosban érheti őket, s gyakran fejezték be az ilyen összejöveteleket táncmulatságokkal. Létrehozták az úgynevezett Nyári menházat a mezőn dolgozó nők, anyák részére, hogy azok így felügyelet alatt hagyhassák gyermekeiket, amíg dolgoznak. Különböző ismereteket fejlesztő tudományos előadások is elhangoztak, énekkarokat, színjátszó csoportokat szerveztek. Az egyházi élet kérdéseit is megvitatták. Így a papnék feladatáról és munkájuk jelentőségéről a gyülekezet életében, a valláserkölcsi oktatás mibenlétéről és színesítéséről. Az egész női társadalmat érintő közügyekben is állást foglaltak és felszólaltak, például, 1918-ban amikor Magyarországon leszavazták a nők választójogát Perczelné Kozma Flóra a nőmozgalmak nevében hevesen támadta azt a férfiatól származó felfogást, ami szerint „*a magyar asszony szellemi érettsége ma sem veheti fel a versenyt az iskolaszolga intelligenciájával*”, s ezért nincs joga szavazni. Egy magánlevelében pedig, amely 1906. november 30-án kelt és Ferencz József püspöknek íródott, beszámol arról, hogy a Lorántffy Zsuzsa református nőegylet alelnökével és még két másik egyleti taggal tiltakoztak az

erkölcsrendészet által hozott előírásokra, amelyben a hús év alatti leányokat is börtönbüntetésre ítélik, ha erkölcsi vétségén érik őket. Tiltakozásuk nyomán a börtönbüntetést javítóintézetre változtatták. A kapcsolatot a különböző városokban, falvakban található nőszövetségek a Nők világa című lapon keresztül tarthatták, amely először az Unitárius Közlöny rovatként, majd önálló újságként jelent meg kéthavonta. Fő munkatársai Fanghé Gyűjtő Izabella, Raffai Irma és Perczelné Kozma Flóra voltak. A lap elsősorban ismereteket közölt, helyet adott a nő irodalmi próbálkozásainak De vitafórum is volt egyben, ahol ki lehetett fejteni a különböző véleményeket a nőknek a társadalomban elfoglalt helyéről, feladatairól. Lehetősége volt itt a városi és vidéki nőnek, családanyának, tanítónőnek, tanárnőnek, lelkészfeleségnek, az önálló vélemény nyilvánítására. Az újság figyelemmel kísérte a nőmozgalmak, nőszövetségek, egyletek életét. Gyakran közölt tudósítást összejövetelekről, mintegy példát, ötletet adva a megalakulás nehézségeivel küzdő új szervezeteknek. A külföldi, elsősorban angol és amerikai unitárius nők életéről is beszámolt.

A nemzetközi egyházi nőmozgalmakba is bekapcsolódtak az unitárius nőszövetségek így 1910-ben beléptek a magyar és külföldi jótékony vallásos nők egyesületébe. Ennek egyik célja a kivándorolt unitáriusok erkölcsi megsegítése volt, illetve, hogy a külföldi nőket megnyerjék a magyar nemzeti ügy támogatásának. Ez a szövetség ma is működik Szabadelvű Vallásos Nők Nemzetközi Szervezete (International Association of Liberal Religious Women) néven. Egyházunk asszonyai később más intézményeket is létrehoztak, mint az Unitárius Leányotthon Kolozsváron, ahol a vidékről felkerült ott tanuló lányok lakhattak, de a Középiskolás Lányok Munkaközösségét is megszervezték.

Mint ebből a rövid áttekintésből is látható unitárius asszonyaink szerves közreműködői, sokszor mozgatórugói voltak egyházunk életének. Odaadásukkal, szelíd, de határozott nőiességükkel, határtalan lelkesedésükkel, rendíthetetlen hittel végzett munkájukkal követendő példaként állhatnak előttünk is.

Szász Adrienne

Országos Nőszövetségi Találkozó, Konferencia, Közgyűlés

Időpont: 2015. június 6. szombat, 10 órától regisztráció, kezdés 11 óra

Helyszín: Pestszentlőrinci unitárius templomos ingatlan

Cím: Unitárius nők a 21. században

Témák: Mik azok a közös és fontos értékek, amelyek összekötnek minket?

Mi a gyülekezeti Nőszövetségek feladata?

A korábbi kezdés érdekében felvetjük a vidékieknek, hogy amennyiben előző este szeretnének érkezni, akkor unitárius családoknál szállást biztosítunk.

Ökumenikus Segélyszervezet

Adventi kampány

2014. november 30-án, advent első vasárnapján 19. alkalommal hirdette meg Országos Adventi Pénzadománygyűjtését az Ökumenikus Segélyszervezet, melynek alapító tagja volt 25 évvel ezelőtt jogelődünk a Magyarországi Unitárius Egyház. Ahogy a felhívás jelmondata az 'ÉTELT az éhezőknek, OTTHONT az otthontalanoknak, ESÉLYT az esélyteleneknek!' is hangsúlyozza: ez az ünnepi összefogás nem az ajándékozásról szól. Azért gyűjt a Segélyszervezet, hogy egész évben segíteni tudja a nélkülözőket, kitörési pontokat tudjon kínálni a szegénységből.

A budapesti Erkel Színházban tartott, gyertyagyűjtással kezdődő sajtótájékoztatón Lévai Anikó, az Ökumenikus Segélyszervezet jótársulati nagykövete nyitóbeszédében arról szólt, hogy a 19. éve meghirdetett adventi adománygyűjtés „sikerének” titka, hogy egyszerre jellemzi a változás és az állandóság.

2015. január 29-én Budapesten sajtótájékoztató keretében mondott köszönetet az Ökumenikus Segélyszervezet a 2014-es szeretet.éhség. Országos Adventi Pénzadománygyűjtés minden támogatójának, partnerének és a szervezet önkénteseinek. A legnépszerűbb adományozási forma ezúttal is a 1353-as adományvonal volt, melynek hívása 250 forint támogatást jelentett. Advent időszakában több mint 686 ezer alkalommal tárcsázták országszerte a 1353-at. Kimagasló arányban járult hozzá az így felajánlott mintegy 171 millió forinthez az MTVA Jónak lenni jó!

kampánya, melyen dr. Szent-Iványi Ilona lelkésznő, a Segélyszervezet Felügyelő Bizottságának elnöke is részt vett.

Rendkívüli segítség Kárpátalján

Elindult az eddigi legnagyobb magyar segélyprogram Ukrajnában - közel 100 millió forint értékben alapvető élelmiszerekkel, higiéniai csomagokkal és téli takarókkal segíti a harcok elől elmenekült családokat Ukrajnában a Segélyszervezet. A 2015. január 1. és 2015. május 31. között zajló nagyszabású segélyprogram keretében Ukrajna 7 régiójában, újabb 7 ezer belső menekült kap támogatást.

A segélyprogram tavaszi szakaszának értéke meghaladja a 10 millió forintot, ami a 1353-as adományvonalon és a Segélyszervezet honlapján beérkező adományok függvényében várhatóan nőni fog. A segítségnyújtás fókuszában elsősorban a Beregszász járásban, nehéz körülmények között élő idősök és azok a többgyermekes magyar családok állnak, akik a családfenntartó katonai szolgálata miatt kerültek nehéz helyzetbe. Március 19-én az Ökumenikus Segélyszervezet beregszászi központjában Lévai Anikó jótársulati nagykövet és Lehel László elnök-igazgató is bekapcsolódtak a csomagok átadásába. A sajtó segélyakcióról tudósító munkatársain keresztül a jótársulati nagykövet a magyarországi adományozókat arra kérte, hogy támogassák a Segélyszervezet kárpátaljai munkáját, mert a jelenlegi helyzetben minden kis segítségére nagy szükség van.

Összeállította: Szent-Iványi Ilona

Prof. dr. Schweitzer József emlékére (1922. október 13. – 2015. február 5.)

E sorok írója, 2006-ban ismerte meg a Professzor Urat, amikor a Magyar Televízió a Budapesti Unitárius Egyházközség irodájában vette fel az Útmutató, Hitünk közös gyökerei című vallási műsorát Czigány György vezetésével. Schweitzer József mellett a beszélgetőtársak voltak katolikus, evangélikus, unitárius lelkészek. A műsorok megtekinthetők a Nemzeti Audiovizuális Archivumban.

Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, 93 éves korában hunyt el. 1922. október 13-án született Schweitzer Sándor jogász és Hoffer Friderika tanítónő gyermekeként. 1940-ben a Pesti Izraelita Hitközség Reál Gimnáziumában érettségizett. A II. világháború idején munkaszolgálatra hívták be, majd Budapesten bujkált. 1946-ban szerzett bölcsészdoktori diplomát az akkori Pázmány Péter, a mai Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsész-tudományi Karán. 1947-ben avatták rabbivá. 1948 és 1981 között Pécsen volt főrabbi.

1981-ben a Budapesti Izraelita Hitközség főrabbi-jává hívták meg, ezt a tisztséget 1985-ig töltötte be.

Ekkor az Országos Rabbiképző Intézet igazgatói tisztségére nyert kinevezést, itt teljesített szolgálatot 1997-ig. Felekezete a neológ hitközségek országos főrabbi-jává választotta.

Schweitzer József az ELTE Bölcsész-tudományi Karának címzetes tanára, az MTA Vallástudományi Szakbizottságának tagja, a Keresztény-Zsidó Társaság társelnöke, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hebraisztikai Tanszékének előadó tanára, a Jewish Theological Seminary (New York) és a Károli Gáspár Református Egyetem díszdoktora, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tiszteletbeli tanára volt.

Számos díjat tudhatott magáénak, köztük a Francia Köztársaság Becsületrendje, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje, Veszprém, Budapest díszpolgára, Prima díj, Radnóti díj.

Végző búcsút, február 6-án Budapesten, a Kozma utcai zsidó temetőben vettek tőle. A temető zsúfolásig megtelt ravatalozójában két tanítványa, Verő Tamás és Radnóti Zoltán búcsúztatta a 93. életévében előző nap elhunyt főrabbit, a Rabbiképző Intézet egykori igazgatóját.

Emléke legyen áldott!

Postásné Balázs Ildikó

Február 10-én került sor az **I. negyedéves lelkészi értekezletre** Budapesten, a Nagy Ignác utcai gyülekezeti teremben.

Léta Sándor budapesti lelkész megnyitó áhítatában a hit által megérezhető és megtapasztalható isteni erőről beszélt, hangsúlyozva, hogy a böjti időszak a hitben való elmélyülés és megerősödés nagy-szerű alkalma. Az áhítatot **Kászoni-Kövendi József** püspöki helynök köszöntő szavai követték.

Az értekezlet az aktuális ügyek mellett, az adminisztrációs feladatok és az egyházi műsorok kerültek megbeszélésre, de kiemelten foglalkozott az értekezlet a vallásos nevelés és az iskolai hitoktatás kérdéseivel is.

Az értekezlet központi előadását **Bartha Mária Zsuzsanna** kocsordi lelkész tartotta: *A vezetékes meditáció alkalmazása a gyülekezeti életben* címen. A vetítéses előadás az elméleti megalapozás után gyakorlati szempontpontonból is bemutatta a vezetékes meditáció gyülekezeti alkalmazásának lehetőségeit és közösség építő-erősítő példáit. Az előadás végén közös gyakorlatra is sor került, hogy mindenki megtapasztalhatta a módszerben rejlő lehetőségeket.

Az értekezlet jó hangulatú közös ebéddel zárult.

A lelkészi értekezlet résztvevői

Február 28-án került sor a **Magyarországi Egyházkerület Gondnok-Presbiteri találkozójára** Budapesti Egyházközség gyülekezeti termében.

Az egyházközségek képviselőit **dr. Barabássy Sándor** egyházkerületi főgondnok köszöntötte. A megnyitó után **dr. Máté Dénes** volt fő-

Unitárius műsorok

Kossuth Rádió

Unitárius félóra. Időpont 13:30.

- 2015. március 13.
- 2015. április 10.
- 2015. május 15.
- 2015. június 26.
- 2015. július 24.
- 2015. augusztus 21.
- 2015. október 9.
- 2015. december 4.

Duna Televízió

- Március 22.

Unitárius magazin - Vasárnap 10:30.

- Március 29.

Unitárius ifjúsági műsor - Vasárnap 10:16.

- Május 24.

Unitárius ifjúsági műsor - Vasárnap 10:08.

- Június 14.

Unitárius magazin - Vasárnap 10:30

Hajnali gondolatok. Időpont 5:50.

- 2015. április 22. - 2015. április 26.

Az unitárius műsorok szerkesztője Dimény Zoltán.

gondnok *Az egyházi élet mindennapjai* címen és **Furu Árpád** *A magyar unitáriusok épített öröksége, műemlékeinek védelme* címen tartott előadást.

Mindkét előadást nagy érdeklődés követte, ezt bizonyított az előadásokat követő jó hangulatú és tartalmas beszélgetés az elhangzottak kapcsán az előadók és a jelenlevők között. (**Dr. Máthé Dénes** előadásának rövidített változatát következő lapszámunkban közöljük.)

Barabássy Sándor, Máthé Dénes, Furu Árpád

Unitárius Élet

A Magyar Unitárius Egyház
Magyarországi Egyházkerületének
kiadványa

Megjelenik kéthavonta.

Alapítási év: 1947.

HU ISSN 01331271

Szerkesztőbizottság:

Kriza János főszerkesztő

Szerkesztők:

Bartha Mária Zsuzsanna

Retkes Attila

Szász Adrienne

Farkas Wellmann Éva

Lapterv, tördelés:

Kriza János

Szerkesztőség címe:

1055 Budapest.

Nagy Ignác u. 2-4

Telefon/fax: 311-2801

unitariusélet@gmail.com

Index: 25 842

Terjesztő, felelős kiadó:

Magyar Unitárius Egyház

Magyarországi Egyházkerülete

Előfizetés: mue@unitarius.hu

A lapszámok interneten előrhetőek a

tudastar.unitarius.hu oldalon

Adományokat szívesen fogadunk.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Nyomda:

Press Time Kft.

1066 Budapest, Lovag u. 15.

Felelős vezető:

Schmidt Dániel

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem küldünk vissza.

A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapszámra:

2015. április. 30